

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 01699

TSEZEYEYT UN TSESHPREYT

Sholem Aleichem

Permanent preservation of this book was made possible

by Joseph Masteroff

in memory of

Louis P. Masteroff

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

פערלאג, ביכער - פאר - אלע, ווארשא.

צעזעייט
און צעשפרייט *

בילדער פונם יודישען לעבן

אין דריי אקטען

פון

ש' לום - ע' ליכום.

דרוק ש. בעלכאמאוסקי פיעטרקוב, רוס'ן

ЦЭЗЕЙТЬ УН ЦЭШПРЕЙТЬ

т. е.

„ВЪ РАЗБРОДЪ“

Картина изъ еврейской жизни въ 3-хъ дѣйствіяхъ,

Соч. ШАЛОМЪ - АЛЭНХЭМ'А

Типографія Ш. Белхатовскаго. Петроковъ. 1906.

צו דער צווייטער אויפלאגע:

מיט אייניגע יאהר צוריק האָט זיך געדרוקט פון מיר אַ פּע-
ליעמאָן אין די „יודישע פּאָלקס צייטונג“ אונטער דעם נאָמען
„צעוועיט אונ זעשפּרייט“, בילדער פֿונים יודישען לעבען. הָט
די דאָזיגע בילדער זענען געשריבען אין אַ דראַמאטישע פֿאָרם,
דאָך האָט זיך מיר אפילו נישט געחלומט אז איך ווען אַמאָל זוכה
זיין צו זעהן זיי אויפגעפיהרט אויף דער סצענע.

אין עטליכע יאהר ארום האָט מען די פּיעסע איבערזעצט
אין דער פּאָלישער שפּראַך אונ מע האָט זי געשפּיעלט אין
פּאָלישען טהעאָטער אין וואַרשאָ. אַמאָ, דאָס פּובליקום האָט
אויפגענומען די פּיעסע אונ דעם כּחבֿר פֿון דער פּיעסע זעהר
ראַשענדי, די גאָלדענע האָט געפּאָטשט „בראַוואָ“ ווי גע-
וויינטליך, נאָר וואָס מעהר דער עולם האָט גענוואָרדעוועט, זאָ
מעהר האָט דאָס דעם כּחבֿר פֿערדראַסען: ער האָט געפּיהלט,
אז דער פּיעסע פּעהלט אַסך מעהר וויפֿיל זי פֿארמאָגט; ער האָט
געפּיהלט, אז אויף דער ביהנע ווערד געשפּיעלט אַ פּעליעמאָן,
נישט קיין דראַמא. דאָס וואָס איך האָב דעמאָלט געלימען קאָן
מען פֿאַמאָת אַנדערען „חבֿוט הקבֿר“. „קיינער ווייסט נישט-זאָגט מען-
וועמען דער שוין קוועטשט.“ איך בין געווען דענסמאָל אויב נישט
דער איינציגער וואָס האָט אויסגעפֿיילט דעם כּחבֿר פֿון דער פּיעסע.
איצט, ביי דער צווייטער אויפּלאגע צום אויפּפֿיהרען זי אויף
דער יודישער ביהנע, האָב איך זי גענומען צום אויסבעסערען.
דאָס „אויסבעסערען“ האָט מיך אַבער אזוי ווייט פֿארשלעפּט, אז
איך האָב פֿמעט אַנגעשריבען אַגאנץ נייע פּיעסע, פֿמעט נאָר
איבערגעלאָזט דעם הויפטגעדאַנק, די געמען פֿון די פֿארשויגען
אונ אַ צוויי-דרײַ סצענעס אומגענדערט. איך האָב געוואָלט אז
מיין ערשטע פּיעסע אויף דער יודישער ביהנע זאָל האָבען האַטש
אַ שטיקעל פֿנים פֿון אַ פּיעסע, אזוי אז אויב די גאָלדענע וועט
זיך נישט קאָנען איינהאַלטען אונ וועט אַמאָל ווערען „פּאָטשען
בראַוואָ“, זאָל זי נישט פּאָטשען אומזיסט... „יונגע דראַמאטורגען-
זאָגט מײַ: באַוו- בעדאַרף מען ווינציגער אפּלאָדירען אונ מעהר
אויפּ פֿילן,“ גאָלדענע ווערטער! ...

די פארשוניגען:

מאיר שאלאנט א יוד א סוחר, איין אויפגעקומענער גביר, א פראָס-
 מער הי זקנים, שנערט זיך אויף אבי'אריסמאָקראט.
מלכה זיין ווייב, א יודענע איין ערליכע, א פֿש'ע נשמה.
מאמוני זייער עלטערער זוהן, א „פראנט.“
פלארא זייער עלטערע מאַכטער. א גרושה „פֿען-דע-סיעקל“.
הנה זייער זינגערע מאַכטער. געשארענע האָר. רייסט
 אַך אויף די קורסען.
היים זייער זינגערער זוהן. א ציגניסט.
וואלאדי זייער דריטער זוהן א „הבֿרה/מאן“
סאָשקע זייער סייזניקעל. א צעבאלעוועט בר מצוה בוזדל,
משה'לע זיידענ-שאלאנטס מחותן. איין אָפּגעפּוצט יודל. אַנג-
שמאמער געשונקען אין יחוס.
אימעלי זיין ווייב. מראַנט פֿעריל אין דערוואַכען.
אראַנטישיק זייער זוהן, הנה'ס קתן, א „סטאטעמטשע“ גוזר.
פֿעסיד איין אַרעמע קרובה מלכה'ס, א וויכעל סאָם
 א פֿעטשילע.
דאווידקע מאמוני'ס א חבֿר, א קארמענשפּילער.
בעני א יוד מיט א זאָנטיק, האַרב מעקלער, האַלב זיָרן.
מאשע א שטובמיינדל ביי די שאלאנט'ס.
בחורים מיט שוואַרצע העמדליך. מיינדליך מיט רויטע
בלוזקעס אונג גלאַט פאַרשוניגען. —
די געשיקטע קומט פאַר אין א גרויסע שטאָט.

עֲרִשְׁמֵעַר אָקֵט .

(בני אגרוסקען, רייך-געדעקטען טיש ויצט מ'איר שאלאנמ
אין א האלאט, פארטיעלט אין חשבונות. — מ'לכה איז
בעשעפטיגט ביים סאמאזאר, מראגט אינטער איטליכען טיי, —
פלארא, איין אָנגעפורערטע מיט ברויטע צעשניטענע ארבעל
ווצט אין א וויגשטוהל, וויגט זיך אונ וינגט שטילערהייד. —
הנה פערטיעלט אין א ביכעל, ליוענס. — מאטוריי א
צעקאשמעטער, פייפס אינטער שטילערהייד. —)

עֲרִשְׁמֵעַ סָעֶנֶע .

מ'לכה. (אויף רוסיש) שאשע! שאשענקע!
ס'אשקע. (פונם אנדערען הדר, אויף רוסיש) וואס איז, מאמאשא?
מ'לכה. וואס טהוסט דו דארטען?
ס'אשקע. איך וואש דו קאץ. וואס איז דען?
מ'לכה. געה טרינקען טיי! (מאמאויי אונ פלארע לאצען).
הנה. (צו דער מיטער) אנדערש קאנסט דו טאקן מיט איהם ניש
ריידען, נאר אויף רוסיש?
מ'לכה. ווי אזוי דען זאל איך ריידען, אז איהר רעדט אלע אזוי?
איך וואלט אנהיי געוואלט בעסער ריידען אויף יודיש, אויף
מאמע-לשון, נאר וואס זאל איך טהון, אז איהר אלע, אונ
אפילו אט דער אלטער נאָרר ווי בעווייזט אויף פאירין), האט

זיך אָנגערעדט מע זאָל אַרויסטרייבען אינווער הייליגען לשון .
אונ ווער שמועסט פֿון זונט מיר זענען אַריבערנעפֿאַהרען אהער
אין דער דאָזיגער פֿאַרשאַלטענער שטאָדט ! וואָס אָפֿשָׁר ניט
אזוי , מאַיר ?

מאָיר . וואָס ניט אזוי ? אז דו ביזט אַ פֿרֿוֹמה ? מאַטוויי אינג פֿלאָרע לאַבען .
מלכה . לאַכט , לאַכט ! דאָס עפֿעלע פֿאַלט ניט ווייט פֿונ'ם בוימעלע .
"יאָקן מאַטקאָ , מאַקן דויעצקאָ" . . .

מאָיר . שוין ? האָסט שוין אָנגעהויבען מיט דיין מוסר , מיט'ן טייטש-
חוקש אונ בויט'ן פעטשענע-וואַרענע ? מאַטוויי אינג פֿלאָרע לאַבען
וואו איז הײַם ? וואו איז וואַלאַדי ? (קוקט זיך אַרום) פֿאַר וואָס
זעהט מען זיי ניט .

מלכה . שלאָפען נאָך מן הסתם .
מאָיר . אזוי שפעט ? מאַמער וואַלט מען זיי אויפֿגעוועקט טרינקען טיי ?
מלכה . אַ רחמנות , זיי האָבען זיך שפעט געלייגט שלאָפען .
מאָיר . (קוקט אין די פֿאַפּירען) געלערענט ?

מאַטוויי . פֿאַרשטעהט זיך ! ווי דען ? מיר דאַכט אז זיי זענען
בוירע געקומען אַהיים מיט'ן מאַגליך .

פֿלאָראַ . מיט'ן מאַגליך ? געווען אין גרויסער מאַג .
מאָיר . (צו מלכה) וואָס הייסט דאָס ? וואו איז מען דאָס געווען ?
וואָהין געהט מען דאָס אַרום נאַנצע געכט ? וואָס פֿאַר אַרומ-
געהעכטמען ביי נאַכט ?

מלכה . ווייט איך וואָס קינדער פֿלאָפלען !
מאַטוויי . מאַמאַשע ! וואָס דאַרפֿסט דו זיי פֿאַרענפֿערען ? זיי זענען
געווען אויף אַ "זאַסעדאַניע" , וואָס איז דער אומגליק .

מאָיר . וואָס פֿאַר זאַסעדאַניעס גאָר ?
פֿלאָראַ . שפּיעלסט זיך מיט זיי ? זענע קעהרען וועלמען !

מאַטוויי . מע ברענט די באָד !
חנה . (נישט צוגענומען אַ אויגען פֿונ'ם בוך) . אַליך בעסער ווי שפּיעלען
נאַנצע געכט אין קאַרטען .

פלארא. (צו פאטווייען) דאָס אַזו שוין אין דיין גאַרטען אַרײַן.

מאַטוויי . . .

מאַטוויי. „לאנגע האָר, זאָגט מען, קורצער שְׂקָל, — בײַ אײַדער אַזו

בידע זאכען: אײַ קורצע האָר, אײַ קורצער שְׂקָל.

חַנָּה. אײַ פלאַטציג, אײַ אָהן טעם.

מאַטוויי. (ציהט אײַס אַ לאַנגען פּײַף) פֿרײַדײַט!

מאַיר. (הױבט אײַף דעם קאַפּ) ווער פֿײַכט עס? וואָס פֿאַר אַ פֿײַפֿערײַ?

מלכה. (צו די קינדער מיט אַ געבעט) לאָז זײַן שטײַל, אײַך בעט אײַך!

עס קומט אָן חײַם. טהוט אַ קיש דעם פֿאַסער. גיט תּנָהײַן די האַנד.

מלכה טראָגט אײַהם אונטער טײַ.

צװײטע סצענע.

מאַיר. וואוּ בײַזט דו דאָס געווען, חײַם? וואָס פֿאַר זאַסעדאַניעס

בײַ דיר?

חײַם. פֿון צײַונסמען.

מאַטוויי. פֿון אַרײַן-יִשְׂרָאֵל-יודען.

מאַיר. (אײַראַניש) וואָס זשע אײַז געבליבען דאָרטען בײַ אײַך אײַף

דער אַסיפּה?

מאַטוויי. מען זאָל אַרײַבערפּעקלען אלע יודען קײַן אַרײַן יִשְׂרָאֵל.

חײַם. גיט אלע... די יודען, וואָס זײַ געפֿעלט ניט אַרײַן יִשְׂרָאֵל,

קאַנען בלייבען דאָ.

מאַטוויי. עס געהט זײַ אָפּ צום רומעל נאָר אַ ווייס פֿעַרדיל,

(פלאַדע לאַכט גערווייז. עס קומט אָן וול אַ די מיט אַ פּעקול ביכער,

טהוט אַ קוש דעם פֿאַסער, קוועמט חײַמײַן אונ תּנָהײַן די האַנד.

מלכה טראָגט אײַהם אונטער טײַ.)

דריטע סצענע.

וואַלאַדי. וואָס אַזו דאָ אַזוי פֿרײַליך?

חיים. וואס פעהלמ זי ?
מאיר. (צו וואלאדין נישט אויפגעהויבען די אויגען) נו, אונ די וואלאדיק?
וואהן ווילסטו די אריבערפיהרען די יודען? אויך קיין ארץ ישראל
צי אפער גאר קיין מצרים ?
וואלאדי. וואס דארף מען קיין מצרים ? מע קאן ניט זיין קיין
שקלאפען דא ?
מאטוויי. פאפא ! דאס מיינט מען אונז אונ דיך אויך קתובם . . .
מאיר. (צו וואלאדין אין גוטען מוטה) מיט א מאמען רעדסטו די א זעלבע
ווערטער, די שיינאין איינער ?
וואלאדי. וואסערע ווערטער ? ומאטוויי פייפט, אונ פלארע לאבט.
מאיר. (שמרענג) וואס פאר אפייפערט ? וואס פאר א געלעכטער ?
מלכה. (לויפט צו) אבער לאז זיין שמיל ! קינדער, לאז זיין שמיל,
קינדער, לאז זיין שמיל, איך בעט אייך ! (עס קומט אן אשקע
מיט צוויי קעזלעך אינטער ביידע הענד. ער קויפט פריהער דעם פאטער,
גאכרעם די מוטער. — מלכה באזעצט איהם, דרעהט זיך ארום איהם,
ניט איהם מיי. ער האדעוועט די קעץ מיט מילך).

פיערטע סצענע.

מאטוויי. אהא ! ער איז שוין דא מיט דער משפחה !
פלארע. סאשקע מיט די קעץ !
סאשקע. (קוקט ניט אויף קיינעם) פאר וואס קויפט מען איר ניט קיין
וועלאסיפעד ?
מלכה. (לויפט צו צו איהם) לאז זיין שמיל, סאשקע ! וואס מויג דיך
זיך האלמען מיט אזא מאוסקייט ? ווארף זי ארויס ! שאדט צום
זפרון ! א שרץ !
סאשקע. (הערט זי ניט) פאר וואס קויפט מען איר ניט קיין וועלאסר
פעד ? (הויך) קיין וועלאסיפעד פאר וואס קויפט מען איר ניט ? !
אלע לאבען זיין מלכה'ן.

מאיר (רייסט זיך אָפּ פֿון די פּאַפּירען) האָ ? וואָס האָט ער געזאָגט ? וואָס זאל מען איהם קויפֿען ?

מלכה. ווייס איך וואָס אַ קינד פּלאַנעלט ! . . . אַ לעסיפּעד האָסט דו צוגעזאָגט איהם קויפֿען, וואָס ?

מאיר. וואָסערע לעסיפּעדען ! וואָסערע פּלאַמען ! אזא קליינער וועוויק ווי דו דאַרפֿסט נאָך לערנען, נישט אַרומפֿאַהרען אויף לעסיפּעדען און שפּייעלען זיך מיט. אזא פּאַסקורסמווע ! (וואַרפט אַראָפּ די קעץ ; סאַשקע הויבט זיי אויף איין מאָל און צוויי מאָל און דריי מאָל. אלע לאַכען הייז מלכה'ן). וואו זענען דינע לעהרערס וואו ?

סאַשקע. לעהרערס ? האַ חא האַ ! געווען איינער אַ לעהרער, איז ער אויך נישטאָ .

מאיר. וואָס הייסט איינער אַ לעהרער ? נו, און דער מלמד, וואו איז דער רבי ?

סאַשקע. וואָסער מלמד ? וואָסער רבי ? שוין לאנג דורכגעטריבען ? **מאיר**. (איבעראַשט) האַ ? וואָס ? דורכגעטריבען ? ווער האָט איהם

דורכגעטריבען ? ווער האָט דאָס געהאַט אַ הענה אַרויסטרייבען

אַ מלמד אָהן מיר ? (קלאַפט מיט די הענד אין מיש). . . איך בין דאָ

פעל הבית צי נישן ? וואָס שווינגט איהר ? ווער איז דאָ בעל-

הבית ? (ער געהט אַריין וואָס ווייטער אין אַלין מעהר פעס, וואַרפט

די קעץ פֿונ'ם מיש ; סאַשקע וויל זיי אויפהויבען, דער פּאַטער טרייבט

איהם דורך). געה דיר דו פּינדסוויגעק איינער מיט דער פּאַס-

קורסמווע ! (סאַשקע מיט די קעץ געהט אַוועק, מורקעט אונטער דער

נאָז ; אַ פּאַרשאַלמענע שטוב"). . .

פּינפֿטע סצענע .

סאַטוויי. (ציהט אויס אַלאַנגען פּיף) פֿרייז !

פּלאַרע. (שטיקט זיך שטילערהייד). פּרייז !

חיים. (צו וואלאַרין) א זעלמען בַּהור'ל !

חנה. זעלמענע ערציהונג !

וואַלאַרין. (דעקלאַמירט) „וואָט זלאַנראַווניא דאָסמאַיניאַ פּלאַרז . . .
(אפּאַר מינוט הערשט אַ שטילשווייגעניש).

חיים. (צו וואלאַרין) ווען מאַכען מיר אַ דיסקוסיע ?

וואַלאַרין. נישטאָ דערווייל קיין פּלאַץ . . . (צו חנה) נעמסט אַנ-
אַנטייל אין אונזערע דעבאַטען ?

חנה. מיט פֿערגנגיגען. ווען וועט דאָס זיין ?

פּלאַרע. וואָס ? אַ ספּעקטאַקל ?

חיים. (צו וואלאַרין). וואָס הָלומט זיך אַ הוהן ?

חנה. פּראָסע.

פּלאַרע. (צו מאַטווייע) וואָס זאָגסט דו אויף אונזער קורסיסמקע ? זי
מיינט אז ווי באלד מע שערט זיך אונטער די האַר, אזוי נעמט
שוין צו אויף די קורסען . . .

מאיר. האָ קורסען ? וואָס פֿאַר קורסען ?

מלכה. ווייס איך וואָס קינדער פּלאַפלען .

מאַטוויי. זי פֿאַרגעסט, אז דערווייל איז זי אַ יודישע סאַטמער,
דאָס הייסט אַ „זשודאַווקע מיט אַנאַטעסמאַט“.

חיים. אַלץ שענער ווי וואַלגערען זיך אין אַלע קלובען .

וואַלאַרין. אונ שפּיעלען אין קאַרטען .

מאיר. וואָס פֿאַר קלובען. וואָס פֿאַר קאַרטען ?

מלכה. ווייס איך וואָס קינדער פּלאַפלען (צו די קינדער) איך בעט
איך, לאָ זיין עטל! עס ווערד אויף אַ וויילע שטיל. יונגוואַרד
דערען צווישען זיך שטילעהייד.

מאיר. (שמעהט אויף פּוּנ'ס מיש) ווער וועט מיר אָנשרייבען עפּים אַ
דעמטען בריעף צום פּרייז, צום גראַף ממן איך ? . . . ער
שרייבט מיר, דער גראַף, אז מערדיגט ביי איהם וואַלד, מענינט
איהם, זאָגט ער, אַינ-אַינערנעם פּרייז . . . ער מיינט איך ווייס

ניט, וואָס ער מײַנט! ... עס ציהט איהם שוין אהין, קיין
„מאָנטעקארעל“ ציהט עס איהם! א קערטעלע! ... בעדארף
ער האָבען געלד ... בלאַטע! איך וועל נישט דערלאָזען מע
זאל האַקען דעם וואַלד, מאַכען איהם אַ היל פֿון דער אימעניע
אַבער גאָר לאַ! ... (געהט צו צו אַ שרױכטישעל. וואָס בײַ דער
זײט) מע בעדארף איהם אוועק שרױבען אזא ברױוועל סױאַל איהם
געמען! ... נו, קינדער! ווער שרױבט?

פאטנױי. איך האָב גאָר פֿאַרנעמען, אַז כֹּהאַב היינט קיין צײַט ניט
(הױבט זיך אױף אױג געהט אוועק.)

פלאַראַ. איך וועל מיך היינט צומאַל אָנשהײן צו נײַן? (הױבט זיך אױף
אױג געהט אוועק.)

מאיר. נו?

חיים. (צו וואַלדױן) נו? וועסט אָפּשר שרױבען?

וואַלאַדי. (צו חיים) פֿאַר וואָס ניט דו?

מאיר. נו?

חנה. (געהט צו צום טישעל) אַט וועל איך. (געהט זיך צו דער פען.)

מאיר. שעמען מענט איהר זיך! מילא יענע צוויי עלטערע האָבען

זיך אָבגעטראָגען, איז האַמש דער פֿאַרדראָס ניט אזוי גרויס:

סאיז פֿאַר זײ אַ סוד, זײ קענען נאָכאָך נישט ... אָבער איהר,

ימחשמוניקעס? איהר יבולט דאָך יאָ! קאַרג קאַסט איהר מיך

אַפּ? ... אַ וואויל קינד איז טאַקו חנה'לע ... (צו חנה) שרױב! ...

(שמעלט זיך אוועק אין אַ פֿאַרטראַכטע פֿאַזע, דיקטירט, שרױב איהם

אזוי: „יעוואָ סױמעלסטוואַ יאַסנאַוועלמאַזעקו פֿאַנו חבֿיבֿ“ ...

שוין?

חנה. שוין.

מאיר. (מיט די הענד) „ראַשײַט חֶכְמָה קום איך דיר, יאַסנאַוועל-

מאַזשנע פֿאַן חראַבֿיבֿ, צו מעלדען ... נײַן! ערנדרעגנסט צו

מעלדען מיין איבערגעבענהײט ... נײַן! מיין אלערטועפֿסט-

איבערגעבענהײט“ ... שוין?

תנ"ה. שוין.

מאיר, מיין אלערטועפסט איבערגעבענהייט אונ גערטוישאפט. . .
ניין! מיין שטענדיג גערטוישאפט צו דיר, יאסנאוועלמאזשנע
פאן הרעביא, אונ צו דיין הויזגעזונד... ניין! צו דיין יאסנא-
וועלמאזשנע הויזגעזונד"...

תנ"ס. (היה) איך פערשטעה ניט, צו וואס זאל א יוד זך מאכען
אזוי נידעריג פאר א פרוי?

וואלאדי, וואס עפעס י יוד? אונ גלאט א מענש פאר א מענשען?
מאיר. (אויפגעהויבען דעם קאפ) הא? שרייבען קען איך ניט, — מע
האט מיך ניט געלערענט. נאר וואס אונ ווי אזוי צו שריי-
בען צו א פרוי — דאס בעדארף איך מיך במ אונ ניט
לערנען. איך וועל מיך נאך אויסגלייכען מיט אלע אייערע
קענערס דארטען, אונ אפשר נאך מיט א סמוטשיק. צו איהר
מינט טאקן, אז ווי באלד איך קען ניט קען געאגראפיע, אזוי
בין איך שוין נאר א בהמה אונ פארשטעה שוין נאר ניט?

תנ"ס. ווער זאגט דען? מע שמועסט נאר פון דעם, לזאן יאל א יוד
אזוי אנבויען דעם קאפ פאר א פרוי הינטונגע צייטען?

וואלאדי, וואס עפעס א יוד? יעדער מענש בעדארף זך האלמען
מענשענגלייך. א מענש בעדארף קודם-כל אכטען זך אלעין,
אלעין קוקען אויף זך ווי אויף א מענשען.

מאיר, גוט, גוט, דער גראף קען מיך ברוד השם נישט דאס ערשט
יאהר, אונ האטש איך האב אין די "גומענאוועס" ניט געלע-
הענט, וועט ער פון דעסמוועגען אוועק געבען פאר מיר דריי
הונדערט פאר פלינגעבריות אזעלכע ווי איהר, ווארום ער ווייסט
פארשטעהט איהר מיך, אז איך בין איהם גערטוישט אונ איבער-
געגעבען וויא א הונט...

תנ"ס אונ וואלאדי. (ביידע מיט א מאל) אט אט, אט דאס מינט
מען טאקן, אט דאס ווארט "הונט" איז איבעריג.

מאיר. (אויפגערענט) ווילט איהר מיך לערנען שכל הייסט עס? די

נאָו שניצט אױס, יוגגע צועצקעס איהר זײַט! (שרײַט אלע מאָל העכער). װאָס פֿאַר אַ העזע האָט איהר דאָס נאָר אזוי צו רעדען מיט אַטאַמען, האָ? װאָס שװײַנט איהר? ! . . . מ'לכה. (לױפֿט אונטער אין אימפעט) אָבער גענוג! אָבער לאָז זײַן שמוּל אין נאָמעס װײלען, מאַיר! (שױקט אַרױס תױסן אונ װאלאָרין. — נעמט צו די פֿען בײַ תּהײן. —) נו גענוג. לאָז איבער אױף שפּעטער. מע וועט שױן שפּעטער שרײַבען. (הנה געהט אָפּ, מאַיר אונ מ'לכה בלײבען אליין).

וערסטע סצענע.

מאַיר. (שפּאַנט אַרום איבערען שמוּב). נו, אַ שמוּב! נו, קינדער! מ'לכה. דיין שמוּב, דינע קינדער... מאַיר. אונ דיין השגחה. מ'לכה. נישט דו האָסט דאָס בעדערפֿט זאָגען? מאַיר. אונ דו װאָלסט בעסער שװײַגען. מ'לכה. שװײַגען? איך האָב שױן גענוג געשװײַגען. אינגעמױס זיך שװײַגענדיג. צײַט כּװאַל שױן עפּױס רעדען. איהר לאָזט מיך דען אויסרעדען אַ װאָרט? איך האָב דען אױך עפּעס אַרעב? אונ װער איז שולדיג, אַז נישט אַז דו שטאַרט מיט דער שמוּב כּװַס דעם נײַעם שניט? נישט געװען קײן געלד, איז נישט געװען קײן טאַרעראַם. מיט קײן האַרמױדער, מיט קײן פּױסטעקראַטישע גענג, נישט געװען די גרויסע שטאַרט, האָב איך נישט געװאָוסט פֿון קײן שװײַגען, מיט קײן פֿאַמעלען. מיט קײן צאַצקעס, מיט קײן טאַפּשטשאַנעס מיט קײן לעסיבעדען... מאַיר. װער האָט דאָס אויסגעטראַכט אַז נישט דו, צוליבען טײַערען מױניקעל? מ'לכה. (אַ פּױלעסעק מיט די הענד) אױ, איך װעל מיר נאָר אַ מעשׂה

אָנְתוּן! אַיךְ הָאָב אויסגעטראַכט? איך? דו האָסט שוין אַ פֿנים
פֿאַרגעסען, מאַיר, אַז דו ביזט געקומען צו פֿאַהרען אַנומעלמען
פֿונ'ם גראַף, האָסט דו אליין געזאָגט, אַז דו וועסט איהם
קויפֿען אַ לעסיפֿער. איך ווײַס? איך וואָל דאַכט מיר לעבען
דרייהונדערט יאָהר, וואָלט איך מיך בעגאנגען אָהן דעם!
אַכצן, איך האָב געזאָגט מעדארף ניט, איך האָב גאָר מורא
געדיאַט דאָס קינד וואָל זיך סך הַכֹּל ניט אויסברעכען אַ האַנד
אַרער אַ פֿיס, האָט מען נאָך געמאַכט פֿון מיר דאָס גרעסטע
געלעכטער!

פֿאַיר. פֿאַרשמעהט זיך מע האָט געלאַכט, ביזט אַ געשלימעטע
האַנדווי לאַכט מען!

מלכה. אונ דו ביזט דאָך דער גרויסער חכם מיט'ן גרויסען פֿוסטע-
קראַט! זינט מיר האָבען באַקומען געלד און אַרויסגעפֿאַהרען
אין דער דאָזיגער שטאָדט זענען מיר געוואָרען מיט גאָסס
הילף גאַנצע פֿוסטעקראַטען!

פֿאַיר. אונ אַז מיר זענען ניט היינט געדאַכט געוועסען אינ'ם פֿאַר-
שונקענעם שמעדיטעל אונ געפֿאַרנט פֿאַר אַ דרייערלי און דיר
געווען בעסער? עס לוינט דיר ניט אַ פֿנים, וואָס איך הייס
איצטער, פֿאַנגי שאלאַנט" און בין אַ מחותן מיט משהלי זיידענ-
שטאַמער? צו נאָך דיין שְׂכַל קומט אָפֿשיר אויס, אַז סאָז
געווען שענער דעמאָלט, אַז איך האָב געהייסען פֿאַיר
„משאַלענט" און דיך האָט מען גערופֿען די „משאַלענטיכע" —
אַיאָ?

מלכה. איך וואָל האָבען די ברכות, רבונו שְׁל עולם! סאָז מיר גאָר
געווען בעסער, אַז איך האָב געהייסען „משאַלענטיכע" און בין
מיר געשטאַנען ביי די פֿיש...

פֿאַיר. ששש!... בַּהֲמָה! דאַרפֿסט אַז די קינדער וואָלען נאָך
דערהערען?

מלכה. איז וואָס? לאָזען זיי הערען! איך דאַרף מיך שעמען

פֿאַר זיי ? איך האָב עפֿעס גענוג'ה'ט ? ה'לילה צוגענומען פֿרעמדס ? איך האָב עהרליך, פֿשר פֿאַרדיענט ... ה'לואי וואַלמען מיר ניט אוועקגעוואַרפֿען די אלטע פֿרונטה, נישט פֿאַרגלומט קיין גרינגע פֿויגעלעך מיט קיין פֿרונזים, מיט קיין גראַפֿען, מיט קיין אימיעניעס, אונג ניט אַרױבערגעפֿאַהרען אַהער אין דער דאַזיגער פֿאַרשאַלטענער שטאָרט צווישען הולטימעס, וואָס מע ווייסט נאָר אויסברױנגען, מרענצלען קערבליך דער רוח ווייסט אויף וואָס, אויף שפּיגלען מיט מאַפּטשאַנעס מיט „מרעיאַטערעס“ מיט גימענאָיעס מיט סאַבראַניעס מיט גוליאַניעס – מ'זו !

פֿאיר . (לאַנט) „סאַבראַניעס-גוליאַניעס“ ? חאַ-חאַ-חאַ !
מלכה . לאַכסט ? אָך אונג וועה צו דיין געלעכטער ! ... איך זאָל האָבען די מוֹזענדער וואָס ס'איז געווען בעסער דעמאלט אָהן געלד, ווי אַצינד מיט געלד ... ניט געווען קיין געלד, זענען די קינדער געווען קינדער, אַצינד זענען די קינדער קיין קינדער ניט, די מאמע איז קיין מאמע ניט. איטליכער געהט וואָהין ער וויל; איינער אין לויס דער אנדערער אין סטרויסן משטיינסגעוואַנגט צעוועייט אונג צעשפּרױט אויף אַלע זיבען ימין ! ... (וויינט, לאַזט זיך צו דער טהיר, כאַנגענט זיך מיט די סחוטנים, טוט זיך א געהם צוריק.)

זיבעטע סצענע .

פֿאיר . (שמעהט אויף, געהט זיי אַקעגען, רייבט אהאנד אן אהאנד) א ? פֿרוך הָבא, געסט ! זיצט, זיצט, מ'חוקתן ! מ'חוקת'ט מע, זיצט ! מ'לכה ! הייס געבען מיי, הייס מאַכען קאווע, הייס דערלאַנגען עפֿעס פֿאַרבייסען (מלכה שאפט. עס ווערט אריינגע-טראגען אגרויסע זילבערנע טאץ מיט אלדעסגוטס) וואָס זשע מאַכט איהר עפֿעס, מ'חוקתן ? ווי געהט עס איך אין געזונד ? וואָס מאַכט עפֿעס דער חתן ? פֿאַר וואָס זעהט מען איהם ניט ?

זיידענ'שטאמער. וואָס זאָלען מיר מאַכען? מען לעבט דאָנק גאָט,
 (צעלויגט זיך גאנץ ברייטליך אין אַ ווייכען פאטעל, [טראַגטאונטער אַ וילכערען
 פישקעלי מיט טאבעקע צו דער נאז, רעדט הויך, געצעהלמע ווערטער אונט
 לאזט אויס אלע מאל מיט אַלאנגען, אונט יאָאָאָ!!!] ביידע כּוהונת'טעם
 זעצען זיך אַוועק איינס אַקעגען דאָס אַנדערע מיט צונויפגעלויגטע הענד אונט
 מער רעדט שטילערהייד.)

מאיר. וואָס זשע הערט זיך עפעס ביי אײך? זעהט נעהמט
 עפעס אין מויל אַרײן, כּוהונ'טע, כּוהונ'טע, נעהמט עפעס! מלכה!
 בעט, זיי זאָלען עפעס נעהמען אין מויל אַרײן!
 מלכה. נעהמט עפעס, פֿאַר וואָס נעהמט איהר עפעס נישט,
 אײך בעט אײך!

זיידענ'שטאמער. ס'איז אזוי רי מעשה. גענאָנגען פֿערבן, וואָלט
 נישט אַרײנגענאָנגען, רופֿט זיך אָן צו מיר זיי: "לאַמיר אַרײנגעהן"
 זאָג אײך: "וואָס עפעס פּלוצים אין מוטען דרינגען?" זאָגט צו
 מיר זיי: "וואָס אַרט דיך? מיר זענען שוין דאָ, לאַמיר אַרײנגעהן"
 זאָג אײך "מילא, לאַמיר אַרײנגעהן" ... אונט יאָאָאָ! אײך בין,
 דאָרפֿט איהר וויסען, נישט קיין ליבהאַבער אויף געהן, מיר
 אלע האָבען נישט ליעב געהן; די זיידענשטאמערס האָבען פֿינט
 געהן; האַמט אַפֿילו דער דאָקטאָר האָט מיר אָנגעזאָגט אײך זאל
 דײַקא געהן אונט דײַקא אַזך! צוליעב דער לופֿט; וואָרום לופֿט
 איז אַ גרויסער ענין אונט יאָאָאָ! נאָך מיין זיידען עליו השלום פֿלעגט
 זאָגען, אז לופֿט-דאָס איז אזא מין זאך, וואָס ס'אי אַ מענטש,
 ס'אי קהבדיל אַ בהמה אַדער אַ חיה אַדער אזוי אַ לעבעדיגע זאך
 קאָן זיך אָהן דעם נישט באַגעהן, מַחַמַת לופֿט איז אזא מין זאך,
 וואָס, וואָס ... פֿאַרשמעהט איהר מויל, נאָך דער רמב"ם ברענגט,
 אז על פּי חממת הדאָקטאָריע קומט אויס, אז בַּשְּׁעֵת אַ מענטש
 חאפֿט דעם אַמעס ... אונט יאָאָאָ! ... איהר האָט דאָך געהערט
 מַחַמַת פֿונ'ם רמב"ם?

מאיר. געהערט, ווי דען? ... פֿאַר וואָס נעהמט איהר עפעס
 נישט אין מויל אַרײן, כּוהונ'טע, כּוהונ'טע, פֿאַר וואָס נעהמט איהר

עפעס ניט? מלכה! בעט, זי זאלען עפעס נעהמען אין מייל ארײַן!
מלכה. נעהמט עפעס, פֿאַר וואָס נעהמט איהר עפעס ניט,
איה בעט איה?

זיידענשטאמער. בריינגט ער, דער רמב"ם הייסט עס,
ערגען אין איין אָרט, אז על פי "חכמת הפילוסופיא" איז לופט
כמעט אזוי גרימיג ווי וואסער; אונ וואסער איז דאָך מיס, פֿון די
אַרבעה יסודות הייסט עס (צעהלט אויף די פינגער:) ריח - לופט,
מיס-וואסער, אש-פֿייער, עפר-ערד (טהוט א ניס).

אימעל. צו געזונד און צו אַריבת ימים!

מאיר און מלכה. צו געזונד און צו אַריבת ימים!

זיידענשטאמער. אדאנק... אונ יאָאָאָ! איז וואו האלט איה
הייסט עס? בי די אַרבעה יסודות...

אימעל. יא. די האסט דאָך געוואלט דאָכט מיר שמועסען
מיט זי פֿון עפעס א אנדער ענין גאָר?...

זיידענשטאמער. וואָס זשע האָבען מיר אזוי קיין צייט ניט?
מיר וועלען נאָך רעדען. די ווייסט דאָך, אז די זיידענשטאמערס
האָבען פֿינט האפ לאפ. די זיידענשטאמערס האָבען צייט.
די זיידענשטאמערס האלטען פֿונ'ם גלייכווערטל: "געז נישט גיך,
וועסט די נישט רייסען קיין שיק". איהר האָט געהאַרכט אמאל
דאָס דאָזיגע גלייכווערטל? דאָס איז מיין זיידענס א וואָרט. מיין
זיידען עליו השלום האָט געהאט אין זיק ווערטער, וואָס ווייסט
איהר? וואָס ווייסט איהר? אונ יאָאָאָ! "דאָס עפעלי, פֿלעג ער
זאָגען, פֿאלט נישט ווייט פֿונ'ם בוימעלע". אונ "יחוס אָבות-
פֿלעג ער זאָגען - גא בית הקברות". אָדער: "אז גאָט וויל, שייסט
א בעזעס". האָט איהר געהערט א מאל דאָס וואָרט? איז דאָס אויך
זיינס, הא, אימעל, וואָס זאָגסט די?

אימעלי. זיינס, זיינס, זיך צדיק לברכה! נאָר מיר דאָכט,
אז...

זיידענשטאמער. האָב קיין יסורים ניט, איה ווייס וואו איה

האלט ... אונ יאָאָאָ! אין מיין זיידע זיך לברכה געווען א יוד
א חכם אונ א גרויסער מייחס, ווי איך איז בעוואוסט, דעם אלטען
רושימשעווער רינדארם אין אייניקעל; „איהר פארשמועהט? פון
אין זייט דער „בעל השור שנגח“, פון דער אנדערער זייט דער
רושימשעווער רענדאר, וואס געהייסען האט ער אהרן אונ
גערופען האט מען איהם „רב אהרן“ דאס איז ער טאקע נאך איהם
א נאמען, דער קהן אייערער, א שקאץ א גרויסער; ווערליג דער
נאמען זינער, וואלט ער געמענט זיין א קאפעטשקעלי פרומער,
חץ-חץ, נאך נאך נישט מע קאן מיט היינטיגע קינדער נאך נישט
מאכען, אז ס'איז, נאך געווארען א מאדע אלע ווילען לערנען
זיך! אלע ווילען לערנען!

איבערלי. שטונדירען אין די קלאססען.

זיידענשטאמער. אונ יאָאָאָ!... האב איך געזאגט מיין זעהן:
לערנען-ווילען! דו ווילסט, אבן נישט אין די קלאססען! ווארום
אונזער משפחה, ווי איך איז יודע, איז קיין עין דער א הויכשע
משפחה, וועט איהר פון דעסמוועגען נישט געפונען ביי אונז נישט
קיין דאקטאר, נישט קיין אדוואקאט, נישט פחמה מיר זענען
קלילה אועלבע פארברענטע חסידים; אברכה, מתיכי תיתי, פאר וואס
נישט? נאך נאך נישט, מיר זענען נישט גורם, מיר האלטען עפעס
נישט דערפון! (טהוט א מאך מיט דער האנד.) אונ יאָאָאָ! קאנט איהר
דערפון פארשטעהן, וואס פאר אפנים עס האט ביי מיר, אז ער
קומט צו געהן צו מיר, דער קהן הייסט עס, אונ זאגט מיר,
אז באַשר אזוי ווי זי הייסט עס וויל, ער זאל זיך לערנען נאך...
איבערלי. שטונדירען הייסט עס אין די קלאססען.

זיידענשטאמער. אונ יאָאָאָ!... זי איז איהם מסית ומדיח.
רעדט איהם צו, הייסט עס, ער זאל זיך מוכין זיין, ציגרייטן
זיך, הייסט עס, אין די קלאססען, אונ די חתונה, זאגט זי, זאל
מען אפליינען אויף שפעטער, אויף אמאל הייסט עס. זי האט
צייט. חץ - חץ! ...

מאיר. (צעמראנען) ווער ? וואו ?
אימגעלי. באקן אייער מאכטער מינט מען, די פלה, הייסט
עס, דרודעלט אן דעם קתן ...

מאיר. (האפט זיך אויף) הא ? וואס ? ווער ? קנה ? ...
מלכה, די הערסט ?

מלכה. ווייס איך וואס קינדער פלאפלען ?
זיידענשטאמער. קינדער זאגט איהר, פלאפלען ? עס קאן
זיין. מקמא קענט איהר בעסער אייערע קינדער ... אימליכער
קען זיינע קינדער ... איך ווייס, אז מינע קינדער פלאפלען ניט,
חע-הע ! אט למשל מינע קינדער זענען נישט קיין ציוניסטען.
זיידענשטאמערס האלטען עפעס נישט פון דעם ציוניזם ... נישט
מקמת איך האב עפעס קלילה צו די ציוניסטען אטענה ?
אדרבה ! מתיכי התי, פאר וואס ניט ? נאר נאר נישט איך בין
נישט גורם, איך האלט נישט דערפון ! (אמאך מיט דער האנד) צו
אשטיגער פרומה למשל די היינטיגע ווייסע/חברה/ניקעס מיט די
היינטיגע גענג זייערע, וואס ווילען איבערקעהרען די גאנצע
וועלט מיטן קאפ אראפ מיט די פיס ארויף, ווילען זיך צושטילען
מיט אייער געלד, דרינגען, אז אלסדינג וואס איהר האט און
דאס ניט אייערס, פריהער גאטס און נאכדעם פרעכדסן, הייסט
עס, ס'איז ביי איך סאמע גנבה, גולה ... און יאאא ! ...

מאיר. (אויפגעבראכט) איך האב ביי קיינעם נישט גע'גנבה'ט,
קיינעם נישט בע'גול'ט. איך האב מיין געלד פֿשר פֿערדיענט ! איך
האב גענוג געהארעוועט דערזיף ! איך בין גענוג ...
זיידענשטאמער. (שלאגט איהם איבער) איך ווייס, איך ווייס !
ס'ניט איך זאג עס. דאס זאגען, זיי, די ווייסע/חברה/ניקעס, הייסט
עס ... און יאאא ! ...

מאיר. וואסערע ווייסע/חברה/ניקעס ?
זיידענשטאמער. אט א די דאזיגע, ווי למשל אייערע, די יונגערע.
מאיר. (טהוט זיך אווארף) הא ? ...

וַיִּדְעֵנִשְׁמֵאמְעָר . אִיהָר דֶּאֶרְכֵּמ זִקָּה נִימְ אָפְסֵעֵן דֶּאֶם
הָאֶרֶץ, מְחֻתָּן! ס'אִיז נִישְׁמ פְּדָאִי, כִּלְעִבְעֵן ... (צו מלכה) וּוִן אַוִּי
זֶאָגְט אִיהָר ! קִינְדֶּר פֿלאַפֿלֶען, חֶע-חֶע ? ... (נימט)

אַיִמְעֵלִי . צו געזונד צו אַרִיכֵת יָמִים !

מֵאִיר אונג מֵלֵכָה . צו געזונד און צו אַרִיכֵת יָמִים !

וַיִּדְעֵנִשְׁמֵאמְעָר . אַדֶּאָנְק . אונג יאַאַ !... אִיז וּוִן הָאֶלֶם אִיָּק
הַיִּסְט עִם ? רֶעֶמְט זִי אִיהֶם צו, מֵינְעֵם, הַיִּסְט עִם, עֶר זֶאָל זִקָּה
נָאָךְ אַבִּיסְעֵל צולערנען ...

אַיִמְעֵלִי . שְׂמוּנְדִירֶען אִין דִּי קלאַססען .

וַיִּדְעֵנִשְׁמֵאמְעָר . אונג יאַאַ !... אונג אִיָּק ווִיל גֵּאָר אָפְשֵׁטעלען
דִּי חֲתוּנָה, פֿאַרשטעקט אִיהָר מִיָּךְ, אִוִּיף ראַש חוֹדֶשׁ אָלוֹל, מְחַמֵּת
אִיָּק הָאָב נִישְׁמ לִיעֵב קִיין קלאַססען, נִישְׁמ מְחַמֵּת אִיָּק הָאָב עֶפְעֵם
צו זִי ? אַדְרָבָה ! מְהִיכִי תִיִּרִי, פֿאַר וואָס נִימְ ? נָאָר גֵּאָרנִישְׁט, אִיָּק
בִּיז נִישְׁמ גֵּוֹרֶם . אִיָּק הָאֶלֶם נִישְׁמ דֶּערֶפֿון ! (א מאַך מיט דער האַנד)

אונג יאַאַ ! (א קוק אױפֿן זײַגער, חאַפּט זיך אױף) אַוּ-וואָ ! אַבִּיסְעֵל
פֿאַר/זעסען . מִיר וועלען זיך נָאָךְ אומקערען מִסְתַּמָּא צו דעם עִנְיָן
נָאָךְ אַמָּאָל, אַז עִם וועט האַלטען בִּי אָפְשֵׁטעלען דִּי חֲתוּנָה
אַם יִרְצָה הַשֵּׁם ... אונג יאַאַ !... אִיָּק הָאָב פֿינֵט דוּחַק אֶת
הַשְּׁעָה זֵיין, אִיָּק הָאָב נִישְׁמ לִיעֵב חאַפּ-לאַפּ עַל רִגְלֵ אַחַת . דִּי
וַיִּדְעֵנִשְׁמֵאמְעָר הָאָבֶען צײַט, „ווער עִם לױפֿט, דער מִירט זיך
אײַן“ . הָאֵם אִיהָר געהאַרְכֵּמ אַמָּאָל דֶּאָס וואָרט ? ס'אִיז אִוִּיךְ מִיין
וַיִּדְעֵנִשְׁמ זָכוֹתוֹ יִגֵּן עֲלֵינוּ . הַא, אִימְעֵלִי, וואָס זֶאָגְסט דו ?

אַיִמְעֵלִי . (גרייט אױף אוועקצוגעהען) אַלִּץ, אַלִּץ אִיז זײַנס,
זָכָר צִדִּיק לְבָרְכָה ! ...

וַיִּדְעֵנִשְׁמֵאמְעָר . (צו מלכה) מיט אַ זײַט) וּוִן אַוִּי הָאֵם אִיהָר
געזאָגט ? קִינְדֶּר פֿלאַפֿלֶען ? חֶע-חֶע ! נִישְׁמ אַלֶּע קִינְדֶּר פֿלאַפֿלֶען .
מֵינְעֵן קִינְדֶּר פֿלאַפֿלֶען נִישְׁט . דִּי זײַדענשטאַמערס פֿלאַפֿלֶען
נִישְׁט ... אַ גוֹמְעֵן ! (זוכט אַ מוֹזָה, געהען אַפּ . מֵאִיר אִיז מלכה בלייבען
אַ מֵינוּט אַהן לשׁוֹן, ווי געפֿלעפט) .

אַכטע סאַענע.

מאיר. (צו מלכה'ן) נו ?

מלכה. (צו מאיר'ן) נו ?

מאיר. וואָס נו ?

מלכה. וואָס וואָס נו ?

מאיר. (א שטארקען שביי אן דער זייט) טפּו ! ...

סוף פּוּנ'ם ערשטען אַקט.

צווייטער אָקט.

(א רייך מעכלירטע זאל ביי די שאלאנש, אנגעשטעלט אונ
 אנגעפאקט ווי אין א מעבעל-מאגאזין. שפיגלען הויכע;
 פארטעפיאנעס צוויי; שטוהלען גענילמע; בילדער אויף די
 ווענט אסך; אויבען אן אין גילדענע ראמען צוויי גרויסע
 פארטרעטען: דער בעל הבית אין איארמעלקע אונ די
 בעל הבית'טע מיט א סך פער'ל אויפ'ן האלו, ביים קאמי
 יוצט א ביווער הונד מיט א מוראדיגן קוק, — סכנות נפשות.
 א גליק, וואס פון גיפס).

ערשטע סצענע.

מאָשע. (דרעהט זיך ארום מיט א בארשט, שטעלט צענויף דאס
 מעבעל, קערט אונ ראמט אונ רעדט צו זיך אליין) א שטוב! דרייסיג
 מאָל א טאָג דאָרף מען נאָך זיין ראָמען, אויסראָמען זאָל עס
 זיין!... אונ קינדער? נו, קינדער! מע זאל זיין געדעכט זייען
 אונ שוויטער אויפגעהן! פֿאַהרט אוועק דער בעל-הבית-קעהרען
 זיין איבער די גאַנצע שטוב האָרע קאָרע! (שטעלט א וועק א שטוהל
 אונ צעבראכען א פיטעל) א בראָך פֿאַר א בראָך... לאַז עס זיין די
 פֿפֿרָה פֿאַר מיר אונ פֿאַר כל ישראל, זיין האַכען גענוג!...
 בעסער פֿון אלע איז מאַטווויטשיק, מיט'ן קאָפּ זאָל ער אָנלייגען!
 טאָג ווי נאָכט נאָר געקניפּט זיך!... אונ אַ פֿלאָרעני! ס'זאָל
 אויף איהר קומען איין אויסחאָפּעניש! טאָמער וויל די בעל-
 הבית'טע אַמאָל שיינקען אַ קלייד'ל איין אלטס, צו אַפֿאַר שיק,
 לאָזט זי נישט... זי מעג טאָקניט פֿאַרמאָגען קיין מאָל!...
 אַ שטיקעל גליק וואָס די „באַרזשני“ שטעלט זיך איין אַמאָל,

די פּפּרָה זאָל זי זיין פֿאַר דער „באַרזשני“ אינאיינעם מיט דעם קריינעם סאַשקע, פֿאַרברענט זאָל ער ווערען ! מיר צעשניטען אַ פֿאַר נייע קאַלאַשען !... אָנגערויכערט ווי אין אַ באַד ! (עפענט אויף אַ פענסטער און טרייבט ארויס דעם רויך מיט'ן האַנטוך) דאָ פֿאַהרט אַוועק דער בעל־הבית אויף איין טאַג, קלויבען זיך צענויף אַהערצו, צו די „פּאַניטשלאַך“, גאַנץ קעקעלי קהל; פֿון דער וועלט פּוּחֵרִים; דער רוח ווייסט זיי וואָס זיי טהון דאָ; ווילשען ניט אָפּ די שטיוועל אָפּילו; רייסען זיך אויף די גאַרגלעך און רויכערען, און רויכערען, און רויכערען ! (טרייבט ארויס דעם רויך מיט'ן האַנטוך, פּאַרשעפעט און צעבראַכט אַ וואַזע) אַ בראָך פֿאַר אַ בראָך. (פּאַרקעהרט די שטיקלעך וואַזע) לאָז זי זיין די פּפּרָה פֿאַר מיר און פֿאַר פֿל ישׂראַל, ס'איז ביי זיי דאָ גענוג !... (עס הערט זיך אַ קול פֿון אינווייניג : „מא—שע ! מא—שע !“) (הויך אויף אַ קול) איך געה ! איך געה ! (שטיל, פּאַר זיך :) ס'איז אַנדאָי פֿלאַרעניו מיט איהרע האָר ... דרײַ שָׁעָה דאַרף מען שטעהן אויף די פֿיס בַּשַׁעֲת זי פֿאַרקעמט זיך !... אַ מענטש האָט ביי זיי אַווערט פֿון אַ הונט... עס מעג שוין קומען אויף זיי אַ חלירע אויף אלע בעלי בתים, מע זאָל שוין פֿון זיי אַמאַל עפעס אויפֿגערעכט ווערען, ליבער גאַט !... (דורך איין טהיר, געהט מאַשע אַוועק; עס קומט אַן פֿון דער אַנדערער טהיר מלכה, נאך איהר — פעסיל, פעסיל קוקט זיך ארום אויף אלע זייטען איבעראַשט, רעד גיך, מאַהלט זיי אַ מיהל).

צווייטע סצענע .

מלכה. ווען זשע הויסט עס קומסט די אָן ? זיין, פעסיל, האַ—וואָס זיצסט די ניט ?
 פעסיל. אַראַג, איך קאָן באַשמעהן. (זעצט זיך אַוועק מיט אַ זויט אויף איין עק בייניקל). ווען איך קום אָן פֿרענט איהר מנה ? מיט'ן באַהן קום איך אָן. איך בין געפֿאַהרען פֿאַרביי בין איך געפֿאַהרען און האָב מיר אָנגעהויבען דערפֿרענען, צו ווייסט

איהר נים וואס מאכט עפעס משאלענט ? זאגען זיי: וואסער
 משאלענט ? זאג איך: כאיר משאלענט. איהר קענט נים כאיר
 משאלענט ? זאגען זיי: מיר וויסען נים קיין משאלענט, אפֿשר
 מיינט איהר, זאגען זיי, שאלאנט, כאיר שאלאנט? ... זאג איך:
 איהר ווילט שאלאנט, לאז זיין שאלאנט, ביי אונז האבען זיי
 געהייסען משאלענט, ער משאלענט אונ זי - משאלענט'כע ...

מלכה. (רייטט זי איבער). וואס זשע מאכט עפעס דיין ליזער ?
 פעסיל. וואס זאל ער מאכען ? אמוכר תבואה/ניק ! ... וואס
 מע טהוט אונ וואס מע מאכט איז שלים שלים מול! האט ער
 געהאנדעלט מיט ווייץ, איז ווייץ געלעגען ניין איילען אין דער
 ערד. אחוץ וואס די ווייץ אליין האט געמיינט אויף פפרות,
 איז נים געווען קיין קינה אויף קיין ווייץ, האטש נעם די ווייץ
 אונ ווארף ארויס די ווייץ. זאג איך איהם, וואס האסט דו זיך
 אקלעפעט אין ווייץ ? זעהסט דאך, אז די ווייץ איז נים קיין ווייץ,
 נעהמט מען, זאג איך, אונ מע קויפט פראסע אונ מע קויפט הירוש.
 געהט ער אונ קויפט הירוש. ווערד אזול אויף הירוש, אומקרום
 הירוש, וואו מע טהוט זיך אווארף איז הירוש אונ הירוש ! צו וואס
 האט דיר געמיינט, זאג איך, הירוש ? הירוש געהט דיר אפ ?
 זאגט ער ! האסט דאך מיר אליין געהייסען קויפען הירוש ! האט
 איך דען געמיינט, זאג איך, דנקא הירוש ? ...

מלכה. (רייטט זי איבער) נו, אונ די קינדער דייע וואס מאכען ?
 פעסיל. די קינדער ? לאזען זיי זיין געזונד אונ שטארק
 איהר וויסט נישט היינטיגע קינדער ? היינטיגע קינדער איז נים
 דאס וואס אמאליגע קינדער, אמאליגע קינדער זענען געווען
 קינדער, אונ היינטיגע קינדער וואס ? היינטיגע קינדער ווייסען
 נאך געהן אויף „מענוסטרואציעס“, נאך לויפען, אונ נאך שרייען,
 אונ נאך ליארעמען, אונ נאך פולדערען ! אז עס קומט אונטער
 א יום טוב אדער א האגע פאלט מיר ארויס די נשמה: קינדער
 געהט נישט ! קינדער לויפט נישט ! קינדער שרייט נישט ! ...

ג'בה . וויפּיל קינדער האָסט דו ?
 פּעסיל . וויפּיל קינדער איך האָב ? לאַזען זיי זיין געוונד אונג
 שטאַרק ! איהר האָט דען געזעהן אמאָל אַסך קינדער ? נישטאָ קיין
 צופּיעל קינדער ! וויפּיל קינדער ס'זאָלען נישט זיין זענען זיי קינדער !
 איינע האָב איך, די עלטערע, רופּט מען זי סאַסיל, נאָך דער
 באַבע סאַסין, איהר צו ליינגערע יאָהר ; איז דאָס אַ סאַסיל, וואָס
 זאל איך איהר זאָגען ? זינט גאָט האַנדעלט מיט סאַסליך, האָט
 ער נאָך אזאָ סאַסיל נישט געהאַט, מענט איהר מיר גלויבען
 אויף גאַמנות ! אונז אַ חתן געהאַט זי, שוין איין מאָל אַ חתן, פֿון
 חתן-לאַנד אַ חתן ! (עס קומט אן פּלאַרע, זעהט נישט פּאר זיך קיינעם
 דרעהט זיך אַ קעגען שפיגעל, זינטט אלעידעל אונז טאַנצט אונטער.)

דריטע סצענע .

פּלאַרע (נעהמט ארויס אבריוועל אונז ליענט אויף רוסיש :) „לעבסמע
 טייערסטע פּלאַרע ! דיין זום ברויזעלע האָט מיך דערקוויקט, איך
 בין זעהר צופּריעדען, וואָס דיין פּאַטער איז אוועק געפּאָהרען אונז
 וואָס איך וועל זיך קאַנען זעהען מיט דיר היינט אויף דער
 אַפּערעטקע . צווישען טאָג אונז נאַכט וועל איך מיך אראָפּהאַפּען
 צו איהר אונז וועל דיר געהווען איין טהעאַטער אַרײַן. האָב קיין
 פּאַראַנבעל נישט, וואָס איך קום נישט באלד ; איך וויל נישט
 באַגעגענען זיך מיט דייןע ברוידערלעך, וואָס מיינען אז זיי מאַכען
 גליקליך די וועלט מיט זייערע „סאַבראַניעס“ אונז מיט זייערע
 „זאַסעדאַניעס“ . איך האָב פּיינט דייןע ברוידער אונז האָב פּיינט דיין
 שוועסטער מיט די געשערענע האָר ; איך האָב ליעב נאָר דיר אַלײַן,
 מיין טהייערער זענגעל, מיין גשמה, מיין האַרץ, מיין לעבען
 פּלאַראַ !“ (ליינט צענויף דאָס ברויזעלי קוועטשט דאָס צו צום האַרצען)
 אַך, מיין ליבער טייערער מאַקס !

פֶּעֶסִיל . אָט דאָס איז די געגנט'ע איבערע ? די גרושה ?
א באַרליאַנט דאָס איז !

פֿלאַרע . (דערזעהט, טהוט זיך אוואַרף צוריק) וואָס איז דאָס פֿאַר
א שְׁלוֹם מוֹד ? אַלע מאַל , ווען דער פּאַפּא פֿאַהרט אוועק , טראַגט
אן דער רוח אַנ'אַנדער שוואַרץ-יאַהר !

פֶּעֶסִיל . שְׁלוֹם-מִזֵּל זאָגסט דו ? שְׁלוֹם-שְׁלוֹם-מִזֵּל ! וואָס זאָל
מען טהון , אז גאָט וויל נישט געבען קיין מִזֵּל ? ווי זאָגט מען
דאָס : אַהן מִזֵּל זאָר מען גאָר ניט געבוירען ווערען ! איידער אַ פּונט
גאָר איז בעסער אַ לויט מִזֵּל . . . פֿון דעס טווענען האָט זיך יעדער
מענטש זיין מִזֵּל , אונג אַפֿילו אַ קינד אַז ס'ווערד געבאָהרען , אזוי
שטעט , זאָגט מען , ביי אונז געשריבען אין די ספֿרים , ווערד דאָס
אויף געבאָהרען מיט זיין מִזֵּל . . .

פֿלאַרע . זי האָט זיך עס אַביסעל צעמיזלט ! ווער איז די יודינע , מאַמע ?
מלְכָה . דאָס איז פֶּעֶסִיל דער כּוּמֶע סאַסיס , אונזערע אַיִן
אינגעלע , אַ קרובה דינע .

פֶּעֶסִיל (אויף פּלאַרע) אַ באַרליאַנט דאָס איז ! (געהט צו , טהוט
זיך פּלאַרע אין האַנד) .

פֿלאַרע . וואָס זשע טהוט זי דאָ ? וואָס דאַרף זי ?
פֶּעֶסִיל (אויף פּלאַרע) אַ באַרליאַנט דאָס איז ! וואָס איך טהו
דאָ ? וואָס זאָל איך טהון ? גאָר ניט , איך בין געפֿאַהרען פֿאַר-
ביי , האָב איך מיך אַנגעהויבען צו דער-פֿרענען : „ווייסט אַיַהר
נישט , וואָס מאַכט עפעס ביי אַיַך טשאַלענט ?“ זאָגען זיי :
„וואָסער טשאַלענט ?“ . . .

מלְכָה . (ווייסט זי אפ) קום , פֶּעֶסִיל , וועלען מיר עפעס
געהמען און מויל אַרײַן , ביזט אַנדאי הונגעריג . . .

פֶּעֶסִיל . הונגעריג ? ביז מײַן לעבען זאָל איך אזוי זיין
הונגעריג , ווי איך בין איצטער הונגעריג ! פֿאַר פֿרייד איז דער
גאַנצער הונגער אוועקגעפֿלויגען , גלייך ווי ס'איז גאָר קיין מאַל
קיין הונגער נישט געווען אויף דער וועלט ! (מלכה געהט זי אוועק) .

פֿלאַרע. (האלט זיך ביי די זייטען) חא-חא-חא!
פֿעסיל. (אויף פלארען) א באַרליאַנט דאָס איז! (געהט אוועק
מיט מלכה'ן. פלארע דרעהט זיך אקעגען שפיגעל. עס קומען אריין
מאטווי און דאווידקע).

פֿערטע סצענע.

דאווידקע. (קומט ווי פלארע דרעהט זיך פאר'ן שפיגעל רעדט צו
מאטוויען שטיל) הערסט דו, וואָס איך וועל דיר זאָגען, מיין
טויערער שפּעלפֿויגעל? דיין שוועסטער איז דאָך נאָך עפעס
מאקן גאָר אַ שְׂקִשְׁקֵעוואַטע שְׂטומשקע!
מאטווי. פֿו! וואָס איז דאָס ביי דיר פֿאַר מין אויסשפראַך
ביי דיר?

דאווידקע. מאקן פֿאַמט? אויף וואָס דעגן פֿאַר אַ שפראַך
ביזט דו געוואוינט געוואָרען צו רעדען. דו דושענמלמען
מיינער?

פֿלאַרע. (דרעהט זיך אויס, דערועהט א פרעמדען מענשען.
מהוט זיך אוואַרף צו דער טיר) אָך, פֿאַרדאָן!
דאווידקע. (צו פלארען) פֿאַרדאָן איז אַ לאַקשענברעט... (פלארע
ווערט אנטריגען).

פינפטע סצענע.

מאטווי. אַט אזוי רעדט מען מיט אַ דאַמע, דו אונגעביל-
דעטער מענטש וואָס דו ביזט?
דאווידקע. וואָס זאָגט איהר אויף דעם פֿרין-גול! לִמְאִי
האַסט דו מיר גיט פֿאַרגעשמעלט פֿאַר דיין שוועסטער? עס
שמעהט דיר גיט אָן, דו שוּמֶה בֵּן פֿיקהאַליץ, דו שאַרלאַט
שבשאַרלאַטיס, דו פֿאַנסקן צאַפּ איינער?
מאטווי. נאחאל! קומסט צו מיר אין שטוב אַרײַן מיר
זירלעך?

דאנוידיקא. הא-הא! צו איהם אין שטוב ארין! (כאקוט די שטוב) א גרויסען חלק האסט דו אין דער דאנווער שטוב!
מאמוי. מיין טאמענס שטוב...

דאנוידיקא. אז אף אונ וועה און דין טאמען, וואס פאר א זעהן ער האט אויסגעהאדעוועט! הער נאר, דו וויסט האמש, דו גרינער אגרעס אינער, וואס אף בן צו דיר אזוי פריה געקומען?

מאמוי. דהיינו, זאג, וועלען מיר הערען.

דאנוידיקע. אף האב צו דיר א פקשה, מיין ליבער רב אלקים, א מוכה'לע.

מאמוי. (ווערד בלייבליך) אף, מיין גרעסטען פב'וד!

דאנוידיקע. מיין גרעסטען ביזין קערסט דו מינען? מע האט מיר געכמען "צעלייגט" ווי א שעפס, געשלאגען, צו דער אדער, "כ'האב געגליהט א גאנצע נאכט ווי "אויף פאקען", און בין ארויס "גקי", ריין ווי א מעלער, נאך קיין מאל נישט געווען אזוי "אפען" ווי הינט.

מאמוי. ווער האט דאס דך אזוי אפגערייניקט?

דאנוידיקע. ווער ניש? תחילת האב אף געהאט שוין אנגע-שלאגען א הימער מיט גאלד, טראגט אן דער רוח דעם שווארצען "קאמער", און ווי בארד דער שווארצער קאמער שמעלט זיך אוועק און הויפט אן "שמרען" פאר מיר, אזוי ווייס אף פריהער אז אף וועל ארין ווי קורח, אף וועל ברענען ווי א שמרויענער דאך - אזא שלימ'מול און דאס! ברענען זאל ער! טהומ ער א קוק אין וואסער הויבען אן פגרען פליש... וואס מייג דיר גרויס - אף האב מיר "ארויפגערייסען" אויף די רינע דרייצעהן "פאמען!"

מאמוי. (מיט ברענענדיגע אויגען) דרייצעהן פאמען!?

דאנוידיקע. ווי די בערען!

מאמוי. ווער האט "געווארפען" די "כאנק"?

דאווידקע. דו וויסט ניט ווער? אלץ דער פלאקענשיסער!
 פארשמעהרט זאל איהם ווערען! איהם אז עס געהט אוועק דאס
 „בלעטער“ קאן ער אויס טהון די גאנצע „קוליסע“ אדס נאקעט,
 צו-עמען וואו ס'איז דא ערגיץ א העללער און לאוען זיצען
 דעם עולם אויפ'ן קלאץ!... איך שארף אויף איהם די צייהן שוין
 פון לאנג, איך טו איהם אמאל האפען און אפניסען איין אויהער!
 זיין גליק וואס איך בין איצטער איין „אראפטשיק“, געה ארום
 אהן קלינגעלר... און אויפ'ן „פאנף“ וויל ער מיט מיר ניט
 שפעלען, קרייד איז א רפואה, זאגט ער, צו ווערעם, ווערעם זאל
 עסען זיין ליב!... וועסט מיר דערהאלטען ביי מיין לעבען,
 הערסט דו, אז דו וועסט מיר געבען אביסעל גאלד.

מאטווי (דערשראקען) ווי קומט צו מיר גאלד?

דאווידקע. מאך נאך נישט קיין אַנשמעלען, דו זייערע
 קיסליצע, און געב אהער צוויי „שמאמעס“. זיי נאך נישט דאס
 וואס סע'קוויטשעט!

מאטווי. (האפט ארום דעם טייטער) איך זאל אזוי ריין זיין פון

שלעכטס! נא, זעה!

דאווידקע. (שמאפט איהם אפ דעם טייטער) די קונצען געהען
 ביי מיר נישט אן! וויסט דאך אז איך בין א מכין אויף אטשאד,
 הינט וואס מאכסט דו אַנשמעלען, דו פרא אדס, דו פוסמע גלאק,
 דו „בא-סיאק“ איינער? און אז עס מאכט זיך דו בלייבסט זיצען
 אין קלוב אהן פאדעם, געב איהר דיר נישט, דו יאקעל בן
 פ'לעקל, דו הינט איינער, דו פֿלֶבֶש פֿלֶבֶש! (עס קומען אן פון
 איין אינווייניגסער טיהר פארלעכווייז וונגע לייט און בחורים מיט שווארצע און
 בלויע העמדליך—הייס'ס איז וואלאדים חברים; אויך מיידלעך מיט אונטער-
 געשערענע האר און מיט צעפליך און מיט רויטעבלוזקעס; אייניגע געהען ארום
 היז און צוריק, רעדען מיט היטין, מאכען מיט הענד; אייניגע וויגען זיך אין
 די וויגשטהאלען; אייניגע צעלייגען זיך אין די ווייבע פאטלען, ווי ביים
 טאטען אין וויינגארטען און רויכערען! א פאר מיידליך זעצען זיך אוועק צום
 פארטעפיאן; איינע קלאפט מיט די הענד איבער די ביינדליך. בעוונדער אין

אויט שמעהט חנה ; אנגענען איהר—אראנטישק, טענה'ס עפיוס, האלט א פאפיר .
מאטוויי אונ דאווידקע בלייבען שמעהן אין אוינקעל אינטער די בלומען ; מע
זעהט זיי ניט) .

זעכסטע סצענע .

ערשטע בלוזקע . וואָס מהוסט דו ?
צווייטע בלוזקע . איך שפּוּעל אויפֿין בורזשואַזע
אינסטרומענט .

ערשטער חבר . אינטערנאַציאָנאַליזם ! אינטערנאַציאָנאַליזם ! ...
פֿאַר אַ פֿאַלק, וואָס האָט אַ מערריטאַריע, ווצט אויף זיין ערד,
אין גרונג צו רעדען פֿון אינטערנאַציאָנאַליזם, זיך משבֿד זיין מיט
אנדערע פֿעלקער ; פֿאַר אונז, יודען, אין דאָס אַ שְׁחִיטָה!
צווייטער חבר . — מיט וואָס אין דאָס אַ שְׁחִיטָה ?

חיים . אויז . וואָרום אַלע גרויסע פֿעלקער נאָך אַלע טענות
בלייבען פֿאַרט בעל הבית בני זך אין לאַנד . איינגלענדער וועלען
קמיד זיין איינגלענדער ; פֿראַנצויזען וועלען קמיד בלייבען פֿראַנצויזען ;
אונ פֿון אונז וואָס וועט בלייבען ? אַט דאָס אַ ! (בלאזט פּונ'ס פּאפּיראס)
דריטער חבר . איין אומגליק מיט די ציוניסטען ! באלד זענען
זיי דאָ מיט זייער נאַציאָנאַליטעט ! מע רעדט פֿון פֿעראייניגען זיך
קענען קאפּוטאַל, פֿיהרען אַ מלחמה מיט דער בורזשואַזיע, קומען
זיי צוגעהן מיט זייער פֿאַלקסגעפֿיהל אונ מיט זייער גאָט ... אַסאָה האָט
איהר געפּוּעלט מיט אייער נאַציאָנאַליזם ? וואָהן זענען אַהינגעקומען
אונזערע גרויסע יודען : שפינאַזאָ, היינע, בערנע, לאַסאַל,
מאַרקס אונ נאָך פֿרוּמה ? איהר האָט געוואָרגט פֿאַר אייער
נאַציאָנאַלאַסט, אונ זיי זענען זיך דערווייל אוועק צו פֿרעמדע ...
וואַלאַדי . וואָסערע פֿרעמדע ? נישטאָ קיין אייגענע : נישטאָ
קיין פֿרעמדע !

פֿערטער חבר . אַהא ! קאַסמאַפּאַליטיזם האָט זיך שוין
צערעדט !

פֿינפֿטער חֶבֶר . מע און אריינגעגאנגען אהער זיך אפרוהען
פֿון דער דיסקוסיע, האָבען זיי פֿאַרבוגרען דאָ אַ פֿרישע דיסקוסיע.
משוגעים ;

זעפֿטער חֶבֶר . (לאַמט) חא-חא-חא : חא-חא-חא

אַלע . וואָס און אויף איהם אַזאַ געלעכטער ?

זעפֿטער חֶבֶר . קומט אהער, וועט איהר עפעס זעיען
אַ שענס ? (אלע לאוען זיך צו איהם.) זעהט איהר ? (ער געהט ביי הנה"ס
חתן א פאפיר פון די הענט) דאָס האָט זיך ענשטאמער געבראַכט
צעטראָגען א אהער א „פעמיניע“ ?

אַלע . „אפעמיניע“

אַראַנזשיק . (רויט, ווישט זיך דעם שווייט, שמעלט ארויס א שוועהרע
גאלדענע קייט מיט א גרויסען מעדאליאן) וואָס און פֿאַרהאַן וואָס צו
לאַכען ? אלע געהען הינט מיט פעמיניעס, פֿאַר וואָס זאָלען מיר
נישט געהן מיט א פעמיניע ? מיט גוטען און מיר וועלען געהן, וועלען
מיר קמיר בעסער מאַכען . . . דאָס האָט איהר גומער איינס . . .
(האלט דעם פינגער אוי, אז מע זאל זעהן ווי דער בריליאַנט פֿונ'ם רינג
פינקעלט) .

ערשטער חֶבֶר . ווילט איהר, אז מיר זאָלען סתָמוגען אויף
איער פעמיניע ?

אַראַנזשיק . פֿאַר וואָס נישט ?

צווייטער חֶבֶר . אָפֿשר וואָלט איהר זיך פֿאַרן געווען זי
איבערלייענען ?

דריטער חֶבֶר . (צום צווייטען) האָסט אַפֿנים מעהר נישט, דאָס
צו מהון ? (דער עולם לאַמט) .

חֶבֶר (געהט צו) וואָס און דאָ ? (צום חתן) וואָס און ? (זיי רעדען
ביידע שטילערהייט . אראַנזשיק בעהאלט דאס פאפיר צוריק אין בוזעמקעשענע,
ווישט דעם צווייט, שמעלט ארויס די גאלדענע קייט מיט'ן גרויסען מעדאליאן .

וואַיאַדי . (קוקט אויף'ן זינגער.) שוין באלד איבערגעגאנגען די
מינומען, קינדער, קינדער . צו דער ארבייט, די צייט שמעהט

ניט. (קלינגט מיט א גלעקיל אלע הויבען זיך אייף פון די ערטער, ווארפען אוועק די פאפיראסען אויף דער ערד, צערטעמען מיט די פיס, אונ לאזען זיך געהן אלע אין איין טיהר. חנה מיט'ן חתן געהן פון אונטען.)

זיבעטע סצענע .

דאווידקע. וואס איז דאס? וואס פאר אקאמעדיע ביי זיך?
וויי זענען די דאוונגע ליט?

מאטיווי. ס'איז ביי זי איין אסיפה... חברה. יונגווארג...
ציניסמען... סאציאל-דעמאקראטען...

דאווידקע. וואס ווילען זי?
מאטיווי. וויססט ניט וואס זי ווילען?

דאווידקע. איך זאל אזוי וויסען פון דיר.
מאטיווי. האסט קיין מאל ניט געהערט דאס ווארט
פראקטימאריאט?

דאווידקע. איך זאל דיר אזוי האפען פאר א טאמען.
מאטיווי. זי ווילען, פארשמעהסט דו מיר... זי שמעלען
דיך אין פאר די ארעמע ארבייטער, זי ווילען איינפיהרען ס'זאל
זיין ווינציגער געארבייט אונ מעהר גענומען געלד. היינט פער-
שמעהסט דו שוין, דו גויעשע קאפ?

דאווידקע. אט דאס איז גאר? דו פוסטע פרי וואס דו
בזוט! דאס אייגענע ווילען מיר דאך אויך!...

מאטיווי. וואס דען מיינסט דו? קום, וועלען מיר טאכען
אין עקארטע.

דאווידקע. האסט דאך געזאגט, אז דו האסט קיין געלד
ניט, דו שקרן, דו פון, דו לינגער וואס דו בזוט!... וויססט דו,
וואס איך וועל דיר זאגען, פאני פופערנאמען? ס'איז ביי איך
א שטוב פון סאמען משוגעים, לאס איך אזוי לעבען מיט דיר
אינאיינעם. קום יאקים!... (געהען אפ, עס קומען... מלכה מיט
פעסלען.)

אָבטע סאַענע .

פֿעסיל . (מאהלט ווי א מיהל) גאָט זאָל אייך העלפֿען , בלכה'ניו ,
 איהר זאָלט תמיד זיין ריך , און תמיד געזונד , און תמיד אויפגעלויבט ,
 און תמיד פֿרייליק . איך זעה ס'איז ביי אייך א שטוב קיין זיין הרע ,
 וואָס ס'איז תמיד פֿרייליק , קיין זיין הרע , אזוי פֿיעל געסט ביי אייך .
 (ווייזט מיט דער האַנד אויף דער מיהר , וואו עס הערען זיך קולות פון יונגווארג .)
 מלָכה : (קוקט אויף יענע מיהר , ויפצט) געסט ? הלואי וואָלמען
 זי בעסער ווינציגער גענאנגען אהער , וואָלט איך געווען רוהיגער . . .
 פֿעסיל . (מאכט זיך ניט הערענדיג , מאהלט ווייטער) קיין זיין הרע ,
 אזא ראַסקאַש ווי ביי אייך , קיין ביז אױג זאָל ניט שולט זיין , וואָס
 פֿעהלט אייך ?

מלָכה . זאָל עס מיר צוקומען ! אונז פֿעהלט נאָר שלום-בית ,
 ווייסט דו שוין , וואָס אונז פֿעהלט ? . . .

פֿעסיל . (מאכט זיך ניט הערענדיג .) הינט די קינדער-ליק איינערע ,
 קיין זיין הרע , קיין ביז אױג , באַרליאַנמען ! און דעס נחת וואָס
 איהר האָט פֿון זיי מיט'ן פֿבוד , קיין זיין הרע קיין ביז אױג !
 מלָכה . וואו איך האָב ערגיץ א שונא , רבונז של עולם ! . . .

נחת זאָנסט דו ? אשענער נחת ! די עלטערע מאַכטער גענט זיך . . .
 די זיהן ווילען ניט הַתּוּנָה האָבען . ביים עלטערען שיט זיך
 שוין א בערדיל . . . די יונגערע האַלמען אין אױן לערנען מיט אױן
 געהן אויף סאַבראַניעס-גוליאַניעס . . . ציטערט אויף מיר דאָס ליב
 פֿאַר זיי . . . רעדען א זעלבע ווערטער , אז מע קאָן שמאַרבען ! . . .
 אז ער איז אין דערהיים , מאיר הייסט עס , האָט מען האַמטש
 א בוסעל הַרֶךְ אַרץ , פֿאַרט א מאַנסביל ! און פֿאַהרט ער א וועק אויף
 אױן טאַג , קערט מען איבער די שטוב ! מע קלויבט זיך צענויף ,
 וואו ערגיץ א שלעפער , א בעל מלאכה , אויף מיט און אויף ביינז !
 און פֿרום זאָגען א וואָרט , ביזט דו ניט זיבער מיט'ן לעבען ! . . .
 ס'איז עפעס גאָר הַפֿקר געוואָרען , עפעס א פֿאַרקערטע וועלט .

טאמע-מאמע האבען היינט מורא פאר די קינדער... וואס, ניט אזוי?

פעסיל. וואס זאלט איהר קלעהרען, מלכה'ניו, ס'איז אין אונזער גראד אויף ניט בעסער. מע דארף היינט פאר קינדער האלמען דאס הימעל; א ניט האפען זי א שטעקען מיט א רוימע פעטשילע אונ מע געהט ארויס אויף, א מעניסטראציע..."

מלכה, (ציטערט אוש) מעהר ווי פאר אלע האב איך מורא פאר מיין וואלאדן, אט א יענער, וואס ב'האב דיר אנגעוויזען, מיט'ן העמדל... מילא דער עלטערער איז טאק אפילו א גרויסער גארנישט, ווערד פארפאלען אמאד אויף א גאנץ מעה לעה; ווער ווייסט וואו ער איז געווען? איז ער אבער דערפאר א שטולער, מישט זיך ניט אהין וואו מע דארף ניט... וועט קומען די צייט, וועט ער מסתמא חתונה האבען, ווערען א מענטש... דער אנדערער איז זעהר א וואוילער, איז ער אבער א "צעניסט", א פיינעריגער "צעניסט":

פעסיל. (שאקעלט מיטן קאפ). אי-אי-אי! ווי קומט עס צו-ג-אייך?

מלכה. לאס איך אזוי וויסען שלעכטס מיט דיר אינאיינעם!... למאי וואלאדן? פון וואנען קומט צו סיר אזא וואלאדן? דער וואלאדן האט אויף זיך א קאפ, וואט מע זאל אויספאהרען די גאנצע וועלט! ער האט איהם ליעב דאס חיות, מיין מאיר הייסט עס... ער זאל אבער הערען, וואס דער וואלאדן רעדט! ער זאל וויסען, וואס דער וואלאדן מהומט! (בייגט זיך צו צו פעסלען אויסן אויעהר) ער לערענט זיך שיסען...

פעסיל. (שאקעלט מיטן קאפ, שמוצערט מיט די ליטען) דער אויבערשטער זאל שומר ומציל זיין, פונקט דאס איינגענע, וואס ביי אונז. באלד עפנים, שיסען זי!...

מלכה. איין שטיקעל נחת וואלט איך געהאט פון מיין קלענער טאכטער, פון מיין חנהלען, קיים דערלעכט א שדוה

טהון, און נאך וואָס אַ שרוף: משה'לע זינדענשטאַמער-דער
 ערשמער יתום ביי אונז! און אַ חקן-אזא יאהר אויף מיר, אַ שטיק
 גאלד, האָסט דאָך איהם געוועהען!
 פּעקיל. אַ באַרליאַנט דאָס איז: קיין עין דרע קיין ביז אויג!
 מלכה. איז אַבער מיין מזל אזוי גרויס, אז זי וויל נישט
 חתונה האָבען.

פּעקיל. וועה איז מיר: וואָס הייסט זי וויל נישט חתונה האָבען?
 מלכה. זי וויל זיך לערנען וויל זי... מינסט זי איז ווינציג
 געלערענט? געלערענט מיט ספּנת נפשות! נאָר וואָס דען?
 פאַר איהר קאָרג, זאָגט זי, זי וויל נאָך: מענה אַך מיט איהר: נו,
 און די חתונה? זאָגט זי: די חתונה וועט מעגען זיין שפעטער
 מיט עטליכע יאהר... דו הערסט? אַ גליק, הערסט דו, וואָס
 ער, ביאיר הייסט עס, ווייסט נישט דערפון. ער ווייסט גאָר נישט,
 מע בעהאלט פון איהם, מע האָט פאַר איהם דרד-אַרץ, פאַרט
 אַ מאַנסביל! אַ מאַנספאַרשוין! (עס פליהט אריין ווי אַ וויכער מאַשקע,
 גלייך צו דער מוטער.)

ניינטע סצענע.

סאַשקע. טאַמע, געלד: געלד, טאַמע! דאוואי דיענני!
 מלכה. (צו דער קעשעני) יא! וואָס פאַר געלד? אויף וואָס
 איז געלד?

סאַשקע. אויף וואָס! (טראכט אביסעל) אויף... מינט:
 מלכה. מינט? קאָרג מינט אין שטוב, טאַמעניו? ערשט
 געכמען געקויפּט אַ פּלאַש מינט: ווער טרינקט אים אזוי פיעל
 מינט?

סאַשקע. נו, פענעס!

מלכה. פאַרשמעהט זיך, אז נישט קיין מינט איז פענעס.
 פּעקיל. אַם דאָס איז אייער מינונקעל, לעבען זאל ער?
 באַרליאַנט דאָס איז, קיין עין דרע, קיין ביז אויג! (מלכה צעהלט

איהם גערד, פֿעסיל שאקילט מיט'ן קאפ, מאכט גרימאסען; סאשקע אונטער
 איזרע פלייצעס מאכט איהר נאך. מלכה ווינקט צו איהם ער זאל אויפקגעהן.
 סאשקע אנטלויפט. עס לויפט אריין מאשע דאס שטובמיידיל מיט איין
 איבערגעשראקען פנים.)

צֵעהֶנְטע כִּצְעֻנֶע .

מאשע . געקוכען א הער דער נאדויראמעל מיט'ן „משקסנע
 פריסטעוו" ... א פולער הויף ... ארומגערינגעלט די גאנצע שטוב
 ארום און ארום ...

מלכה . (א פליעסק מיט די הענד) א דוננער האָט מיר דער-
 שלאָנען ! (לאזט זיך אין יענעם חדר, וואו די קינדער, פאלט חלשות.)
 פֿעסיל . (ווארפט זיך צו מלכה'ן) נאָט אין מיט איה, מלכה'ניו ;
 האַרצעניו ! נשמה'ניו ! וואַסער ! ניכערט ! בריינגט אהערצו וואַסער ! ...
 (עס הערט זיך א רעש אין יענעם ציכער וואו קליינווארג איז . — גיך שפרינגט
 ארום פון דארטען אראנטשיק, בלאס ווי דער טויט, לויפט ארום ווי
 א פארסטער איבער'ן זאל ; אלע טיהרען זענען צו ... רעדט צו זיך אליין :)
 אַראַנְטְשיִק . מע דאַרף זיך בעציימענעם אַפּטראַגען פֿון דאַגען ...
 וואָס האָב איה דאָ צו טהון ? ... נישט מַחַסֶּת איה האָב מורא !
 וואָס האָב איה מורא ? נאָר גאָר נישט איה האָב עס פֿינגט ! ...
 (שפרינגט ארום דורכ'ן פענסטער.)

סוף פונ'ם צווייטען אקט .

דריטער אָקט .

(די זעלבע דעקאראציע וואס אין ערשטען אקט . — מאיר געהט ארום צעטראגען, די הענד ארונטער . — מלכה אין א פארוק און אין ברילען זיצט איבער אגראבען קרבן-מנחה און דאווענט שטילערהייד מיט א פרום פארווייגט פנים, מישט איין בלעטל נאכ'ן אנדערען .)

ערשטע סצענע .

מאיר. יא, פֿיין פֿיין . . . האָסט זיך שיען אויסגעפֿינט, מאיר שאלאָנט, שיען! . . . די טאָלמער אַנטלאָפֿען-אויג מיט וועמען? מיט עפעס אַ נאָקעמען פראַוויזאָר, צי אַ צעהנרײַסער אַ דאַנמיסט, דער רוח ווייסט זי דאַרמען! און דער זעהן זיצט . . . (שמעלט זיך אַפּ אַ וויילע, ברעכט די הענט) און ווער איז שולדיג אַז ניט דו?

מלכה. (דאווענט) איך

מאיר. ווער דענן? איך?

מלכה. נו, לאַז זיין איך .

מאיר. זאָג אָפֿשר אַז ניין? דו ביזט דאָך די מאַמע

מלכה. נו, יא, איך בין אַ מאַמע. (דאווענט)

מאיר. ווער דאַרף אַכטונג געבען אויף קינדער, זי ניט די

מאמע? אַ מאַמע בעדאַרף צו וויסען וואָס בין איהרע קינדער קאָלט

זיך, אַלסדינג, אַלסדינג בעדאַרף אַ מאַמע וויסען! (שרייט אלע

מאל העכער.)

מלכה. ביזט גערעכט, גערעכט. אַלסדינג בעדאַרף אַ מאַמע

וויסען. נאָר וואָס דענן? איין זאך וועל איך פֿון דיר בעמען: אַהן

געשרי, טאקן דער אינגענער גוואלד, נאָר אַביסעלע שטילער, לאָז האַמט די גאָס נישט וויסען אונזער אומגליק!
 באַר. אַ סוד פֿאַר גאַנץ בראַד!... - עס ווייסט שוין
 מִסְתָּמָא פֿון דעם די גאַנצע שטאָרט פֿון אַמין עק בײַז אַנדערען
 עק... אַזאָ-ג-אומגליק! אַזאָ בײַז: וואָס וועט מען זאָגען? שׂען
 געלעגענט קינדער! (שטעלט זיך אַב, טהוט אַ זעץ מיט דער האַנד... יער'ן
 מי.ש.) מלכה!

מלכה. (טהוט זיך אוואַרף) האָ? וואָס איז דיר?
 באַר. דו דאווענסט? די טאַכטער דינע שפּאַצירט אַרום
 ערגיץ דער רוח ווייסט מיט וועמען! דער זוהן זיצט גאָט ווייסט
 וואו אונט מיט וועמען, אונט דו דאווענסט?
 מלכה. איך דאווען, וואָס דעקן? אַזוי ווי דו? אַזוי ווי
 איהר, וואָס האָט אַוועק געוואַרפֿען דאָס דאווען מיט'ן גאַנצען
 יודישקייט? אַלל'ן געוואַרען אַיז יוד, אונט די קינדער געמאַכט
 פֿאַר גוים... באַר! מיר האָבען פֿאַרזינדנט פֿאַר גאָט, באַר,
 בעדאַרף מען איהם דאווענען. דאווענען דאַרף מען איהם!...
 באַר. נו, דאווען, דאווען; געוונדערטיד; ווער לאָזט דיר
 נישט... (געהט אַרום) אויף אַיזן טאַג נאָר אַרויסגעפֿאַהרען אַן וואַלד-
 וואָס דאָ טהוט זיך! אַיזן איבערקערעניש! מען בעדאַרף עפֿעס
 מהוּן... לויפֿען... שרייבען... בעמען... שימען געלד...
 ראַטעווען אַקינד... אַזאָ קינד! איך ווער נישט זיצען דאָ בִּשְׁעַת
 ער וועט זיין דאַרטען, גאָט ווייסט וואו אונט מיט וועמען!...
 (חאפּט זיך פֿאַר'ן קאפּ) מען דאַרף שרייבען אַ בריווע, אַ פֿראַשעניש...
 וואו זענען ערגיץ די קינדער? וואו איז מאַמוי?
 מלכה. (דאווענט) מאַמוי איז נישטאָ.
 באַר. וואָס הייסט ער איז נישטאָ? וואו איז ער?
 מלכה. איך ווייס וואו ער איז?
 באַר. ווער דעקן ווייס? בײַז אַ מאַמע, צי נײַ? וואו איז
 מאַמוי, פֿרעג איך דיר?

מלכה. שא, שרר נאך נישט אזוי, מע ווערד פון דיר נישט
גליקליך ... איך בעדארף וויסען וואו מאמוי איז ! מע פֿרעגט פֿון
מיר, צו מע דערצעהלט מיר? ביזט נאך אוועקגעפֿאהרען פֿון דער-
היים, קיך איך איהם נישט אן אין דן אויגען :

מאיר. (אויסער זיך) הא? וואס? דרר מעת לעת? : וואו
זענען דינע אויגען? א קינד געהט אוועק אויף דרר מעת לעת פֿון
שטוב, - עס זאל זי אפילו אנהויבען ארען : זי זאל דאס אפילו
פֿרעג טהון, וואהן מע געהט : וואס פֿאר א מאמע ביזט דו,
פֿרעג איך דך? ביזט א מאמע, צו נין?

מלכה. משעפע זיך אפ, איך בעט דך : - וואס פֿאר א מאמע
בין איך דיר, אז מע הערט מך ווי דעס הונד, פֿונ'ס גרעסטען
בנין קלענסטען : וואס פֿאר א מאמע בין איך איך, אז איהר אלע
לאכט פֿון מיר, מאכט מך ביזט דער בלאמע גלייך? וואס פֿאר
א מאמע קאן איך שוין זיין. אז דו אליין האסט זי געלערענט פֿון
קינדווייז אויף שמעלען דער מאמע א פֿייג? אליין געמאכט א קל פֿון
דן קינדער און משעפעט זיך : וואס? זאג אפֿשר אז נין?

מאיר. גוט-גוט. ביזט גערעכט, גערעכט... וואו איז
היים? (שרייט: "היים!", "היים!", עס קומט אריין היים.)

צווייטע סצענע

מאיר. וויסט נישט, וואו איז ערגניץ מאמוי דעם דריטען
מאג?

היים. פֿון וואנען זאל איך וויסען?
מאיר. וואס הייסט פֿון וואנען זאלסט דו וויסען? ער קעהר
דיר דאכט מיר אזוי אן א ברודער ווי דו איהם? צו נין?
היים. א ברודער קעהר ער מיר אן, נאך וואו ער איז ווייס
איך נישט.

מלכה. וואס ווילסט דו פֿונ'ס קינד? פֿון וואנען זאל
וויסען?

מאיר . פאר וואָס זאָר ער נישט וויסען ? פֿאַר וואָס וויססט
 ער צו מאַכען סאַבראַניעס מיט זאסעראַניעס, אז איך פֿאַהר אוועק?
 וואָס הערט זיך עפעס מיט דיין אָרץ ישׂראל ? צו הייסן איראַניש .
 חיים . מיין אָרץ ישׂראל ? אָרץ-ישׂראל איז אזוי סייגס ווי דינס .
 מאיר . געוויס ! (מיט גיפט) רעכענסט אָפֿשר אין גילען מאַקו
 זיך דורכפֿאַהרען אַהינצו, האָ ?

חיים . פֿאַר וואָס נישט ?
 מאיר . אונט מאַקו אין איין וועגס דאָרטען בלייבען זיצען ?
 חיים . מיט'ן גרעסטען פֿבֿור .
 מאיר . (צום ווייב) מלָכָה, דו הערסט ?
 מלָכָה . ווייס איך וואָס אַ קינד פלאַפּעלט !
 מאיר . (צו חיים'ן) וואָס רעכענסט דו אַ שטייגער דאָרטען צו
 טהון פֿרוּמקע לְמַשָּׁל ?

חיים . דאָס וואָס אלע קאַלאַניסטען : בעאַרבייטען די ערד ,
 פֿלאַנצען בוימער, ווינגערטנער .

מאיר . (צום ווייב) מלָכָה, דו הערסט ? (נעמט חיים'ס האַנד) ער
 וועט גראַבען ערד ! פֿלאַנצען בוימער ; האָ-האָ-האָ ! וואָס זאָגסט
 דו אויף דעם ערד גראַבער ? אויף דעם בוימערפֿלאַנצער ?
 מלָכָה . ווייס איך וואָס קינדער פלאַפּען !

מאיר . (מיט כעס צום ווייב) פֿהָמָה ! יענער רעדט ווערטער, אונט
 זי זאָגט (קרימט זי איבער) קינדער פלאַפּען ! ... (צו חיים'ן) זאָג מיר
 נאָר, זעהניו, קיין שענערע פֿרונסע האַסטו דיר שוין גאָר נישט
 געקאָנט געפֿונען, אַחוץ ערד גראַבען אונט בוימער פֿלאַנצען ?
 חיים . מיט וואָס איז ערדאַרבייט כאַוס'ער, ווי זיין דעם
 פֿריצ'ס אַ יוד ? מיט וואָס איז קויפֿען אונט פֿאַרקויפֿען וואַלד אין
 גלות שעיער, ווי פֿלאַנצען בוימער ביי זיך אין דערהיים, אינ'ס
 אייגענעם לאַנד, צווישען אייגענע ברידער אונט שוועסטער ?

מאיר . (צו מלכה'ן) דו הערסט ! איך האָב איהם גאָר קיין
 סאָל נישט געהאַרט אַזוי רעדען . (צו חיים'ן איראַניש) ווען זשע

רעכענסט דו מאכען די ריווע, אס ירצה השם, אין א גוטער שעה?
 חיים. אפילו הינמינען מאג... מע דארף פריהער דאס
 פאלק ריהרען פונ'ם ארם, צוגרימען אונזערע ארעמע ברידער,
 די ארביטער.

מאיר. ביזט דו דאס פון די דאזיגע וואס ריהרען דאס פאלק?
 פון די דאזיגע, וואס גריימען צו די ארעמע ברידער?
 חיים. ווער דעגן? איהר, וואס זענט שמענדוג פארנומען
 נאר מיט איינער געלד און נאר מיט איינער געשעפטען? צי אועלבע
 ווי מאמווי, וואס איז פארנומען מיט זיך אלעין? צי אפשר
 זינדענשאמער מיט זיינע קינדער? ...

מאיר. ביזט דו דאס מחויב זיך אננעהמען די קרוודע פון
 אלע ארעמע לייט? ווי געפעלט עס דיר!

חיים. מחויב זענען מיר אלע, ווארום מיר אלע זענען
 קינדער פונ'ם ארעמען יודישען פאלק. וואס ליידעט שוין באלד
 צוויי טויזענד יאהר און וואס האט ערשט ניט לאנג אויפגעוואכט
 פונ'ם שוועהרען מורא'דיגען שלאף, ערשט ניט לאנג אויפגעפענט
 די אויגען און דערוועהן, וואו ער ייז אין דער וועלט.

מאיר. וואס איז דאס מיט אייך געווארען אוועלבעס? איך
 מיין דייך... וואלאדין... חנה'ן... איך האב קיין מאל נישט
 געהערט פון אייך אוועלבע ווערמער!

חיים. ווארום האסט זיך קיין מאל נישט אינטערעסירט, מיט
 אונז קיין מאל נישט גערעדט פון אוועלבע עסקים...

מאיר. אוועלבע עסקים? וואס פאר עסקים ביי אייך? ווי
 קומט צו אייך יסקים? דער-מיט ציוניזם! יענער-מיט ביבלעך?
 וואס פאר ביבלעך האט מען דאס געפונען ביי וואלאדין? דו מוזט
 דאך וויסען! אפשר וועט מען עפעס קאנען מהון? ראטעווען איהם?
 חיים. איך האב דיר שוין געזאגט, אז איך קאן דיר ליידער
 נאר נישט זאגען, וואס מיט וואלאדין איז געוועהן, ווארום איך
 מיט וואלאדין געהען אין פארשידענע וועגען...

חיים. אינטליבֿען מאַלס זיך אויס, אז ער געהט אין רעכטען

וועג...

מאיר. אזא יאהר אויף אלע מיניע שונאים איינער בעסער פֿונ'ם אנדערען! די עלטערע זענען אוועק דער שווארץ יאהר וויססט וואָהן; האָב איך גערעכענט פֿון איך האָסט א שמוקעל נחת; צום סוף האָבען זיי זיך גענומען צו פֿרעמדע עסקים גאר! געשעפֿען!

חיים. (מיט פֿייער) פֿאר וואָס עפֿוס פֿרעמדע? ס'איז אייגענע, ניט קיין פֿרעמדע; וועמען שראַגט מען? אייגענע צו פֿרעמדע? וועמענס ברידער ליידען? אייגענע צו פֿרעמדע? צו מינסט, אז אלסדינג, וואָס קומט פֿאר אַצינד ביי יודען, מיינט מען דאָס יענעם ניט דווקא?

מאיר. (ארויס פֿון די כלים) שטול זאל זיין, דו שנעק איינער! אָם אזוי רעדט מען מיט אַטאַמען? (לאזט זיך צו איהם.)
מלכה. (שטעלט זיך אוועק אין מיטען.) מאיר! זאל איך שלעכטס האָבען, זאל איך שטאַבען, אויב דו וועסט מיר אַנדרהרען א קינד! (עס עפענט זיך די טהור אונטער קומט אריין בעני מיט'ן זאנטיק. חיים געהט אַפֿ.)

דריטע סצענע.

בעני. (מאכט א „בואי בשלום“) א גוטער מאַרגען זאל איך זיין, רב מאיר א גוטער מאַרגען זאל איך זיין מלכה א גוטער מאַרגען זאל איך זיין בירדען; וואָס הערט זיך, וואָס מאַכען עפעס אַיערע... דאָס? (קוקט זיך ארום אויף אלע זייטען) אייערע קינדער מוזן איך?
מאיר. גוט מאַרגען גוט יאהר; זיצט, וואָס מאַכט א יוד?
בעני. עט! וואָס זאָלען מיר מאַכען? (זעצט זיך אוועק) נישט גוט דאָס היסט ס'וואַלט געווען גוט מע זאל פֿארדייענען... פֿארדיינט זיך אָבער ניט, איז שלעכט... גוט איז איך, אז איהר זיצט זיך קיין צוין דרע מיט אייער אלטעטשקע אונט מיט אייערע קינדערליך קיין צוין דרע, ווי שטעהט דאָס מען געשריבען ביי אונז

הא ? אַשקֶה-דין ווייב, כּנָפֶן-ווי אוינשטאַק, פּורֶה-וואָס זי פֿריכפּערט זיך, בָּנִים-די קינדער, כּשֶׁתִּילֵי זֵיתִים-ווי די אַיכלִירט צווינגען, כּכִּיב לְשׁוֹלֶהֶנָה-רינגלען זי אַרום דיין מיש . (קוקט זיך אַרום) וואו זענען זי ערניץ אייערע דאָס ? ... די קינדער מיין איך ?
 כּמֵאִיר . קוקט אויף מלכה'ן, מלכה דאווענט) וואָס איז דען ? וואָס דאַרפֿט איהר זי ?

בְּעֵיני . וואָס איך דאַרף זי ? גלאַט אזוי ; איך זעה מען זעהט זי נישט, -פֿרעג איך ... גראַטענע קינדער ביי איהר, קיין עין הָרַע, איינס בעסער פֿונ'ם אַנדערען . ס'איז נאָר, הערט איהר, א כּוֹל . דער נָיִד, זאָגט מען, האָט גלויב צו אַלסרינג, אַזַיִלו צו קינדער ... די עלטערע איז ביי איהר, קיין עין הָרַע, א פֿאַרשוין, שאַדע וואָס זי וועט ביי איהר אזוי לאַנג, אַדאָס, איין אַלמָנָה מיין איך, איך האָב שוין וויפֿיל מאל געוואָלט צו איהר אַרײַנגעהן שמועסען כּפֿס ... איך האָב פֿון איהרעטוועגען אַדאָס, אַ שדוך מיין איך, וויל זי נישט, האָב איך געהערט זאָגען, חתונה האָבען דורך אַדאָס, דורך אַ שדכן הייסט עס . . . (קוקט זיך אַרום אויף אלע זייטען) וואו איז זי ערניץ אייערע עלטערע דאָס, די טאַכטער מיין איך ?
 כּמֵאִיר . (קוקט זיך איבער מיט מלכה'ן) וואָס איז דען ? וואָס דאַרפֿט איהר זי ?

בְּעֵיני . גלאַט אזוי , איך זעה מען זעהט זי נישט, - פֿרעג איך ... נאָר פֿאַר וואָס ער האָט נישט חתונה-דאָס קאָן איך שוין נישט פֿאַרשטעהן . איך מיין אייער עלטערע דאָס, דעס זעהן מיין איך ... דעם פֿרויוו האָט ער שוין ברוך השם געפֿירט לאַנג , קומט איהם שוין דאַכט זיך אַדאָס, אַ פֿלָה מיין איך ? שאַדע וואָס מען טרעפֿט איהם קיין מאל נישט אין דערהיים ... (קוקט זיך אַרום אויף אלע זייטען) וואו איז ערניץ אייער עלטערע דאָס, אייער זעהן מיין איך ?

כּמֵאִיר . וואָס איז דען ? איהר דאַרפֿט איהם עפעס ?
 בְּעֵיני . אויף וואָס דאַרף איך איהם ? גלאַט אזוי , איך זעה

מע זעהט איהם ניש, - פֿרעג איך. זעהט איהר, דער אנדערער, דער איז בני איהך גאר א געראַמענער... דער חסרון וואָס ער איז אדאָס, א ציוניסט מיין איך. דאָס הייסט קיין חסרון איז דאָס נישט; אַדְרָבָה, ס'איז גאר אַ פֿעֶלֶה. איידער ליגען אין די קלובען אונג שפּיעלען אין קאַרטען איז שוין גלויבֿער זיין אדאָס, א ציוניסט מיין איך... מינע קינדער אלײן זענען אויף ציוניסטען, האָטש סע געפֿעלט מיר ניש דער דאָס... דער געדאַנק מיין איך. דאָס הייסט געפֿעלען געפֿעלט עס מיר, פֿאַר וואָס זאָל ער מיר ניש געפֿעלען? אַדְרָבָה זעהר שען פֿון זייער זייט, וואָס זיי פֿאַרנעמען זיך מיט א זעלבֿע זאַכען, זאַרנען זיך פֿאַר'ן דאָס, פֿאַר'ן פֿלל הייסט דאָס, דער חסרון, וואָס מע רעדט צופֿיעל... אָט בין איך געווען אנומעלמען אויף א דאָס, איין אַסיפּה הייסט עס; האָט אייער זעהן געהאַלטען אדאָס, אַ דְרָשָׁה מיין איך, צוקער זים!... דער דריטער אייערער איז אויף א גוטער שקאַץ! גאר דאַכט מיר שוין ניש קיין דאָס, קיין ציוניסט מיין איך? מוסקמא ווייסט איהר דאָך בעסער וואָס ער איז? ... אַ תְּבִירָה מאַן איז ער אנוטער! ער קען זיך מיט אלע דאָס, תְּבִירָה לייט מיין איך... (קויט זיך ארום אויף אלע זייטען) וואו איז ער עריניץ אייער דאָסגער דאָס, יונגערער זעהן מיין איך?

מאיר. וואָס פֿרעגט איהר זיך אזוי גאָך? איהר דאַרפֿט איהם דען?

בעני. וואָס איז שיקה איך דאַרף איהם? גלאַט אזוי, איך זעה מע זעהט איהם ניש, - פֿרעג איך... איין אויסגעשפּיעלמע, זאָגט מען, איז בני איהך די קליינע, אָט די וואָס מיט די געשערענע דאָס, האָר מיין איך... א טאַנסכילשער קאַפּ אויף איהר, זאָגט מען; אונג א קענערן-א שאר-פע! אונג נעמט אדאָס, א חתן מיין איך, אויף זעהר א געראַמענעס... אונג האָטש איך בין דאָ קיין שדכן ניש געווען אונג קיין געלד בני איהך נישט פֿאַרדיענט, גאר פֿון דעסמוועגען קאן מען פֿונ'ם אָמת ניש א וועקגעהן, איהר האָט מיט'ן דאָזיגען שדך ניש שלעכט געדאַסט, געטראַפֿען מיין איך...

וואָרום לאַכיר זיך נישט נארען, איהר זענט מאַקן אַ יוד איין עושר קיין עין הרע, מע קאָן זאָגען אַ גביר, האַטש איה האָב אייער געלד נישט געצעהלט ... נאָר ווי קומט איהר צו רב משה'ל! זייערע שטאַמער ? יענער איז אינגעשונקען אין דאָס, אין יחוס מיין איה ... דער חפרין, וואָס ער געהמט זיך שוין צופיעל איבער, אונ פאַרנעמט, אַז מאַמער זענט איהר נישט אַזאַ גרויסער יחזן, נישט איהר אָבער דערפאַר אייער קינד אַסאך דאָס, גרן מיין איה ... וואו איז זי ערניץ (קוקט זיך ארום אויף אלע זייטען) אייער קלענערע דאָס, מאַכטער מיין איה ?

מאיר. אויף וואָס קאָנט איהר זי אַ שטייגער דאַרפֿען ?
 בעני. איה ? חס ושלום ! גלאַט אזוי, איה זעה מע זעהט זי נישט, — פֿרעג זיך ... דאָס הייסט, אַז מע וויל שמועסען דאָס אייגענע צוריק, בעדאַרף איה גראַדע צו איהר יאָ האַבען. דאָס הייסט, איה האָב צו איהר אַ שטוקעל דאָס, אַ ברועף הייסט עס ...
 מאיר. אַ ברועף ? פֿון וועמען איז אַ ברועף ?
 בעני. עס רעדט זיך אזוי אַ ברועף. מאַקן פֿון איהם, פֿון אייער דאָס, פֿונ'ם מחותן מיין איה.

מאיר און מלכה. פֿונ'ם מחותן ?

בעני. (נעהמט ארויס פון דער אונטערשטער קעשענע אַ פאַמיר) ער האָט מיר געבעמען, איה זאל איה איבערגעבען, אזוי ווי אייער דאָס, מאַכטער הייסט עס, האָט נישט און זיגען אַפֿילו צו מראַכטען מכה דאָס, הרהיגה הייסט עס, זי וויל נאָר פֿאַהרען אויף די דאָס, אויף די קורסען הייסט עס, זאל זי פֿאַהרען, זאָגט ער, געזונדערהייד ... אונ אזוי ווי מוט אייערער עלטערער מאַכטער די גרושה האָט זיך געטראַפֿען אַ מעשה ... אונ אייער זוהן האָט מען איינגעזעצט אין דאָס, אין שורמע הייסט עס, אונ די גאַנצע שמאָרט, זאָגט ער, האַלט איה אין די דאָס, אין די מילער הייסט עס; לכן בעט ער, איהר זאלט קיין פֿאַראַיבעל נישט האַבען אונ זאָרט מוחל זיין איבערגעבען אייער דאָס, אייער מאַכטער

הינסט עם, איהרע דאס, איהרע הנאים הינסט עם. (גיט איבער מאירן דאס מאפיר.)

מאיר. (אויסער זיך פאר בעס) מ לָפָה ! דו הערסט? (צעקנישטשט די הנאים אין די הענד) געהט זאגט איהם איבער גרויסן נחמן אז איה לאך פון זיין באבע! איה דארף איהם אויף זיבענמויזענד פפרות מוזמן גאנצען יחוס! זאגט איהם, לאזט ער גאר נישט פארגעסען אפשניקען דאס בויסער ציהרונג, די סתנות, אונ טאק? הינט! אונ אז איהר זענט שוין יא אט שילאנמענשמש, אט געה זשע מאק? פון דאנען גלייך אהין, אונ טאק? באלד, אונ טאק? שוין! (ווייט איהם אויף דער מיהר.)

בעני. וואס דארפט זיין אזוי דאסיג? איה בן דאך נישט מעהר ווי א דאס, א שלים מין איה. מע זאג מיר, איה זאל דאסען, דאס איה, מין איה, איה זאל געהן, געה איה...

מאיר. דאס זשע געזונדערהער! (בעני רוקט זיך ארויס פון דער זענד מיט אזימעל!)

פירטע סצענע .

מאיר. (צו מלכה) נו? דו שווינגסט?

מלכה. (רוקט אין סידור ארוין) וואס זאל איה שרניען?

מאיר. וואס זאלסט דו שרניען פֿרענסט דו? אונדא דארף מען שרניען! אין אלע גאסען דארף מען אויסשרניען! קינדער זאלען אזוי מושפען א טאמען! וואו זענען די קינדער אלע? סנה! חיים! וואו זענ איהר?!

מלכה. שא! מע וועט זיך דאך טאק? צענוילויפען פון דער גאס!

מאיר. לאז מען לויפען! לאז מען זעהען, וואס קינדער מהוען מיט אפען! נישטא זייט? נישטא די קינדער? נישטא קיין קינדער, מלכה! נישטא! צעלאפען זיך, ווי די מיין צעלאפען זיך!

מִלְכָּה . צְעוּעִימ און צְעִשְׁפֿרִיט אויף אלע זיבען ניין ...
(עס קומט אריין חנה, קוקט אויפ'ן פאטער און אויף דער מוטער.)

פֿינפֿטע סְצֵעֵנע .

חנה . פאפא! ... דער כּוּחֶקוּן האָט אָפּגעשניקט די תּנאים ? ...
כ'האָב שוין געהערט . ס'איז אַמֶת ?
כּוּאִיר . אַ גְדוּלָּה אויף דער באַבע ! וואָס זשע בײַם דו אזוי
לעבענדיג ?

חנה . וואָס זשע ? ווייניק זאל איך ?
כּוּאִיר . ניין , טאָנצן דארף מען . מע דארף געהן אַ פֿרײַלײַכס !
זאָג מיר חנה , וואָס טהוּט זיך עס מיט איך ? תּרֵן בּלָה איז בײַ
איך עפעס שפּילעעכלעך , צי וואָס ?

חנה . - ס'איז בײַ אײַך שפּילעעכלעך , גישט בײַ אונז . איך
האָט זיך געגלוסט אַ שׂרוּך טהון מיט מוֹשֶׁה'לע זיידענשטאַמער ,
אינאָיפֿען זיך אין יחוס . עס איז איך דען אינגעפֿאלען איהר
זאָרט פֿענגן מיר , צי געפֿעלט מיר זיידענשטאַמערס זעהן ? אַבן
נאָם האָט איך געהאַלפֿען איהר האָט אַ שענעם כּוּחֶקוּן ... אייער
כּוּחֶקוּן איז אַ נידעריגער מענש ! ער האַנדעלט מיט יחוס ווי מיט
אַתּרוגים . אַנשטאַרט דעם וואָס ער זאָר קומען דוּך טרייסטען אין
דיין אומגליק , וואָס אונז האָט געמאַפֿען , האָט ער אונז אָפּגעשניקט
די תּנאים . איך דאַנק איהם זעהר און זעהר , וואָס איך בין פֿטור
געוואָרען פֿון אַ חֶתָן , וואָס טראָגט בריליאַנטענע פֿינגערלעך און
שרייבט פעטזיצעס . זיצונד בין איך פֿריי און קאָן מיר פֿאַהרען
לערנען .

כּוּאִיר . (צו מלכה) דו הערסט ? זי איז פֿריי ! ... זי קאָן
פֿאַהרען לערנען ! ..

מִלְכָּה . ווייס איך וואָס אַ קינד פּלאַפֿעלט .
חנה . ניין , מאמע , איך פּלאַפֿער גישט . איך רעד ערענסטע
ווערטער .

מאיר. וואָהן אינגענמליך פֿאַהרסט דו הייסט עס, אויב מען קאָן וויסען?

חנה. קיין בערן פֿאַהר איך. דאָ נעהמט מען נישט צו, מוז מען פֿאַהרען אין דער פרעמד.

מאיר. (צו מלכה) דו הערסט ווערטער? קיין בעריל פֿאַהרט זי. דאָ איז פֿאַר איהר ווינציג הונד, דארף מען פֿאַהרען אויף קיין... ווי אזוי הייסט עס?

חנה. בערן.

מאיר. בעריל! זעהר שטען, אַ שענער נאָמען, דו-קיין בעריל און סײַם קיין אַרץ ישׂראל.

חנה. איך געב נישט אָפּ קיין דין וואָס פֿאַר סײַם און סײַם פֿאַר מיר. אימליכער פֿאַר זיך.

מאיר. (וינט) דו אינגענע ווערטער האָב איך געהערט פֿון סײַם. אימליכער פֿאַר זיך, אימליכער פֿאַר זיך, נו, און פֿאַר אונז ווער? און פֿאַר וועמען מיר? איהר קעהרט אונז עפֿים אָן שטיקלעך אינגענע, צו נין. איהר זענט אונזערע קינדער צו נין??

חנה. אייערע.

מאיר. און מיר זענען אייערע פֿאַטער און מוטער. צו נין?

חנה. אונזערע.

מאיר. האָבען מיר עפֿים אויף איהר צו שאַפען, צו נין? ווי מיינסט דו אשטייגער?

חנה. איך מײַן, אַז אַמעש אויף אַ מענשען קאָן נישט האָבען צו שאַפען.

מאיר. נישט דאָס מײַן איך. איך מײַן, צו קאָנען מיר איהר זאָגען, לבישיל, דאָס מענט איהר און דאָס נישט? דאָס ווילען מיר און דאָס נישט?

חנה. נין איהר קאָנט נישט.

מאיר . נון ? מיר קאָנען נישט ? דו הערסט , מלכה , וואָס די
טאָכטער דינעט וואָנט ? מיר קאָנען נישט ! מיר האָבן נישט אויף
זי קיין שום דעז ; קיין שום שליטה !
מלכה . ווייס איך , וואָס אַ קינד פּלאַפּעלט !

מאיר . (לאוט אויס דאָס האַרץ צו מלכה'ן) כּהנה וואָס דו ביזט !
יענע רעדט , ווי איין אלטער , ווי אַ בר דעת , אונד זי : ווי אַ קינד
פּלאַפּעלט ! (קריסט איהר איבער) (צו תּנה'ן) זאָגסט דו , הייסט דאָס , אז
נאָך דיין שכל נאָך קומט אויס , אז מיר מיט אייך קערען זיך
גאר נישט אָן , לחלוטין גאר נישט ? איהר זענט זיך-זיך , אונד מיר
יענען זיך-מיר ? ...

תּנה . ווער וואָס דאָס דען ? איהר זענט אונזערע עלטערען ,
אונד מיר זענען איינער קינדער , וואָס זענען פּערפּלונדעטע העלבע
אייך בּכבוד , ליעב האָבן אונד . . .

מלכה . (אויפגעלעבט) נו יאָ , ווי מיר זאָגען אלע אין דער-
פּרייה : „איהר וועל פּאָלגען אלסדינג , וואָס דער מאמע הייסט , וואָס
די מאמע הייסט , וואָס גומע פּרומע לייט הייסען“ . . .

מאיר . (רייסט איהר איבער , לייגט צונויף ביידע הענד קוקט ארויף) אַ
בּרכה העלחה זאל קומען אויף מיין קעגלען אָמן סלה . . . אַ וואָס
וועט זי דיך באלד פּאָלגען ! דו זעהסט נישט ?

תּנה . אבי גאר אַ גלייכע זאך פּאר וואָס נישט ?

מאיר . גומ , למשל , אז מיר וועלען דיר זאָגן : תּנה'לע , פּאָהר
נישט אהינצו אין יענער שמאָרט , וועסט דו דאָך מסתּכיאַ בּוקא יאָ
פּאָהרען ?

תּנה . אַוואָס , וואָרום אין דעם הענגט אָפּ דאָס גאנצע
לעבען מינים !

מאיר . פּאַרשמעהט זיך ! וואָרום ווי קאָן מען גאר לעבען
אויף דער וועלט , אז מע פּאָהרט נישט אוועק אהין . . . ווי אזוי
הייסט די שמאָרט ?

תּנה . בערן .

מאיר . בעריל . אונ דען ברודער היים מוז פאהרען קיין ארץ ישראל פלאנצען , ווינגערמנער ? .

הנה . איך האב דיר שוין געזאגט , אז אימליכער פאר זיך . מאיר . פארשטעהט זיך , אימליכער פאר זיך , דער קיין בעריל , דער קיין ארץ ישראל , דער וועט ויצען אין מוהמע , דער וועט גלאט פארפאלען ווערן אויף דרע כנעת לעה , אונ די וועט לויפען אין דער וועלט ארען - הפלל אימליכער וואהן די אויגען וועלען איהם טראגען . (צו מלכה) נו , אונ מיר בסקפה ? מיר וועלען זיך בלייבען דא אינצווישן , ווי זאגט ער : "דיך טא באבא" , די קינדער אלע באווארענט , וועמען הערען מיר (לאכט מיט גאל) הא הא הא ! (צו הנה) ווי אזוי רעכענסט די , למשל , פון וועמענס וועגען איז דאס אט דאס אלעס , דאס גאנצע פארמעגען מיט'ן גאנצען געלד ? איך מוין נישט אינצוטער , איך מוין שפעטער , איבער הונדערט צוואנציג יאהר ? .

הנה . א מענטש פל זמן ער לעבט דארף ער זארגען פארן לעבען נישט פארן טוירט .

מאיר . ביזט קלוג מאקן גאר ווי שלמה המלך , כלעפען . לכן וואלט איך וועלען , זאלט מיר קלאהר מאכען , פון וועמענס וועגען אייגענטליך האבען מיר דאס גאנצע לעבען געהארעו עט , אויסגערויבען געווארען , אפט מאל נישט דערשלאפען , נישט דערעסען , אפט מאל געלעטען ביזינות . הפלל זיך פסקיר געווען , געקלויבען א קערבעל צו א קערבעל - איך גאכגעגעבען אלסדינג , וואס אייער הארץ געלוסט בקדי אהר זאלט זיך אויפהויבען אין א שענעם פריהמארגען , דעקריבען זיך דער אהער דער אהר , אונ אונז איבערלאזען אלען , עלענד , אהן א זינגענדי , ווי מע זאגט (מלכה בייגט זיך אן איבערן טויר אונ וויינט שולער הייר) .

הנה . (געהט צו צו אהר , געהט זי ארום , קישט זי) מאמע , ווי נישט , איך קאן נישט זעהן ווי די וויינט .

מאיר . די קענסט נישט זעהן ווי זי וויינט , אונ אז איך קאן

נישט שלאפען קיין נעכט, פֿון זינט מע האָט צוגענומען וואַלאַדן .
וואָס איהר ווילט אָפּילו נישט זאָגען טיר פֿאַר וואָס און פֿאַר ווען ?
אַלץ איהר ? אַלץ פֿון אייערשוועגען ? ...

חנה . וואָס זשע ווילסט דו, פּאַפּאַ ? אַז צו ליב דיר זאל
די זונן אויפהערען וואַרעמען די ערד, נאָר פֿאַרקעהרט ? ...
דו ווילסט, אַז צו ליב דיר, זאל די גאַנצע נאַטור זיך איבערבייטען,
און קינדער זאלען ווערען צוגעוואַכסען צו ווערען עלטערען, ווי
צווייגען צו-גאָבויס ?-נישט היינט, איז מאַרגען, שווערען זיך מוז מען
דאָך אַמאָל !

מאָר רעדסט ווי אַ בר דעת, לאָס איהך האַבען אַזאַ יאָהר ...
נאָר אַלץ הייסט ביי דיר שווערען זיך ? שווערען זיך הייסט ביי מיר,
אַז קינדער האַבען חתונה, באַוועצען זיך ווי מענשען, דער ביי אַזאַ
אַ געשעפֿט, דער ביי אַזאַ געשעפֿט ... אָבער נישט אַזו ווי מיר.
אויף טיר איז עפּוּס אַיין אויסגאַס ... (רעדט מיט אַ וויינענדיג
פֿאַררוכענע קול.) אַ גאַטס שמראָף אויף מיר ... אויב'ס צרות ...
און זעל פֿלעס אַט דער וואַלאַדן האָט מיר גאָר דעם קאַפּ אַראָפּ
גענומען ! ... איהך ווייס גאָר נישט, ווי איהך האַלט דאָס אויס ...
(ווישט זיך די אויגען. מלכה וויינט. אויף איהר קוקענדיג אויך חנה. פּאַאווע
דויערט אַ מינוט.)

מאָר . (נעמט חתונה פֿאַר אַ האַנד, ציהט זי צו זיך. חנה קוישט
איהר.) זאָג מיר צו, מאַכטער מיניע, זאָג מיר צו, אַז דו וועסט
נישט פֿאַהרן אהין ...

חנה . (ראַנגעלט זיך מיט זיך אַ וויילע) ניין פּאַפּאַ ! ניין !
אַלסדינג יאָ, אַלסדינג וועסט דו ביי מיר פּוועל'ן, נאָר דאָס נישט,
דאָס נישט, איהך מוז פֿאַהרען ! איהך קאָן נישט ! איהך קאָן נישט
זיין דאָ מעהר, אין דער דאָזיגער שטוב ! ...

מאָר . (שפּרינגט אַפּ) האָ ! דו קאָנסט נישט זיין דאָ מעהר .
אין דער דאָזיגער שטוב ? מלכה ! דו הערסט ? זי קאָן נישט
זיין דאָ מעהר, זאָגט זי, אין דער דאָזיגער שטוב ! ס'איז

איהר דא אינג , ס'איז זי דא אלעמען מיט אמאל געווארען אינג
אין דער דאזיגער שטוב ! ... (האפט זיך אויף, שרייט מיט כעס)
שוין לאנג, אז ס'איז אייך נאָאָם געוואָרען די דאזיגע שטוב ? ! ...
מלכה . (שמעלש זיך אוועק צווישען פאטער אונ צווישען דער מאכטער)
מאיר ! ... (חנה געהט אפ, עס פליהט אריין פאשקע מיט א גדולה)

פֿינפֿטע סצענע .

פאשקע . דו ווייסט, מאמע ? מע האט דאך מיר מאק
געבראכט צופיהרען א הונד ! אוי זאלסט זעהען וואסער א הונד !
געב מיר, מאמע, געלד ! האסט דאך מיר צוגעזאגט, אז מע
וועט מיר קויפען א הונד !

מלכה (ווינקט צו איהם ער זאל אוועקגעהן) אַם האָסט דו דיך די
אנוערע מעג יום טוב !

מאיר . (אין כעס פון פריהער) וואָס פֿאַר הונט ?

פאשקע . א מאַפּס איין אַהער מאַפּס !

מאיר . איך וועל דיר געבען א מאַפּס ! הונט פֿעלט דא נאך
אין דער דאזיגער שטוב ! אוועק, דו וועוויק, דו פֿירסטוויניק
איבער ! וואָן ! ! ! ...

פאשקע . אויב אזוי געה איך נאָר זיך מרינקען ! (אנטלויפט .)

מאיר . (שרייט איהם נאך) מרינקען ? מרינק זיך ! הייג זיך !

הינגט זיך אלע ! אלע זאלט איהר זיך אויפהינגען אויף איין
שמריקעל ! אוועלבע קינדער, ווי איהר זאלען גאר ניט געבראָהרען
ווערען ! ... (מלכה וויל זיך לאוען לויפען נאך פאשקען : מאיר האלט זי אפ)
שא ! לויף ניט ! ציטער ניט ! האב קיין מוכא ניט פֿאַרן מיניקעל !
עס וועט איהם גאר ניט זיין דעם קריש דינגעס ! ... (עס קומט אריין
מאשע דאס דינסט מיידל) .

זיבעטע מצענע

מאָשע . דאָ איז געקומען צוגעהן אַ מענטש פֿון גראַנדהאַ—
 מעל זאָגען , מע זאל אײַך זאָגען , אז דער פֿרויז , דער גראַף
 הייסט עס , איז געקומען צו פֿאַרען אין גראַנדהאַמעל הייסט עס .
 אונ ער רופֿט אײַך , דער פֿרויז , דער גראַף הייסט עס , אײַהר זאָלט
 באַלד קומען צו געהן אַהינצו , אין גראַנדהאַמעל הייסט עס .
באָיר . האַ וואָס ? דער פֿרויז ? דער גראַף איז גערין צו
 פֿאַהרען ? וואָס זשע שווינגט אײַהר ? דאָס אָנמעהן ניט אַהער ! די
 שמוועל ! דאָס הימעל ! גיכערט ! דער פֿרויז ! דער גראַף איז
 געקומען צו פֿאַהרין , אונ אײַהר שווינגט ! ? (ער וואַרפט זיך אויף אלע
 זייטען . מע טראַגט אײַהם צו דאס אַנמעהן . ער שלעפט אויף זיך די מלבושים ,
 טרעפט ניט וואו מע דארף אונ ווערד נאך מעהר צו טראַגען אונ נאך מעהר אין
 כעס .) פֿהמות ! פֿערד ! ! וואָס שמעהט אײַהר ווי די מאַקען ? פֿאַר
 וואָס העלפט אײַהר מיר ניט אָנמעהן זיך ? אײַהר הערט דאָך , אז
 דער פֿרויז , דער גראַף איז געקומען צו פֿאַהרען , דער גראַף !
 דער גראַף ! ! . . . (זיך אַנגעטאהן , דאזט ער זיך צו דער טײַהר אונ בלויבט
 שמעהן מיטן צילענדער אַ וויילע ווי פֿארטראַכט) מלָפֿה ! (רייבט זיך אין
 שמעהרעו) . וואָס האָב אײַך דיר געוואָלט זאָגען ? אײַך האָב דיר עפֿים
 געוואָלט זאָגען . . . (דערמאנט זיך) אונ וואַרדן זיצט ? . . . אונ
 די אײַבעריגע קינדער ? . . .
מלָפֿה . צענעוויט אונ צעשפרייט אויף אלע זיבען — זימן . . .
באָיר . האַ ? וואָס זאָגסט דו ? מלָפֿה ! וואו זענען אונזערע
 קינדער ? . . . (פֿאַרט צו אײַגים גאַנצען אַנמעהן צום טיש אונ וויינט)
מלָפֿה . (לויפט צו צו אײַהם אין שרעק) באָיר ! גאָט איז מיט
 דיר ! באָיר ! ! . . .

